

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

K dějinám Korandova sboru v Plzni

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lukáš Vydra

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 21. dubna 2020

.....

vlastnoruční podpis

Obsah

Úvod	5
1 Problematika plzeňských evangelíků z počátku 20. století.....	7
2 Karel Machotka – zakladatel.....	9
3 Budování kostela	13
3.1 Umělecká stránka kostela	18
3.2 Varhany.....	19
3.3 Kolumbárium	22
4 Propojenost Korandova sboru s Václavem Korandou starším a mladším	23
4.1 Václav Koranda starší.....	24
4.2 Václav Koranda mladší	27
5 Dějiny Korandova sboru po roce 1954	30
5.1 Jaromír Klimecký (farářem od roku 1951 do roku 1979)	30
5.1.1 Osobnost Jaromíra Klimeckého	31
5.1.2 Sbor během padesátých let	31
5.1.3 Stanislav Kureš (vikářem od roku 1927 do roku 1966)	32
5.1.4 Krátká služba faráře Jana Šoltésze (od roku 1966 do roku 1968)	33
5.1.5 „Třicátníci“	33
5.2 Pavel Pellar (farářem od roku 1969 do roku 1991)	34
5.2.1 Osobnost Pavla Pellara	35
5.2.2 Reforma Vzpomínky za zemřelé	36
5.2.3 Tábor v Chotěboři	36
5.2.4 Biblické hodiny s hostem	39
5.2.5 Trialogy	40
5.2.6 Pěvecký sbor De profundis	41
5.3 Daniel Matějka (farářem od roku 1979 do roku 1992)	41
5.3.1 Osobnost Daniela Matějky	41
5.3.2 Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky	42
5.4 Pavel Freitinger (farářem od roku 1992 do roku 2000)	42
5.4.1 Osobnost Pavla Freitengera	43
5.4.2 Knihkupectví Úsvit	43
5.5 Luděk Korpa (jáhen od roku 1994 do roku 2003)	43
5.5.1 Osobnost Lud'ka Korpy	44
5.5.2 Vznik plzeňské Diakonie.....	44
5.5.3 Sbor během devadesátých let.....	45

5.5.4	Návrat Pavla Pellara (farářem od roku 1998 do roku 2001)	46
5.6	Miroslav Hamari (farářem od roku 2001) a Helena Hamariová (farářkou od roku 2003) 47	
5.6.1	Osobnost Miroslava Hamariho a Heleny Hamariové	47
5.6.2	Současnost a budoucnost Korandova sboru	48
	Závěr	49
	Summary	53
	Prameny a literatura.....	55
	Archivní prameny	55
	Literatura.....	55
	Ústní prameny	55
	Seznam příloh.....	57

Abstrakt: Práce je věnována českobratrskému Korandovu sboru, jehož dějiny sahají na samotný počátek dvacátého století. Práce se zaměřuje hlavně na dějiny od roku 1954 do současnosti. Obsahuje však i stručnou historii prvních padesáti let sboru, stavbu kolumbária a kostela, popis kostela po umělecké stránce, ve studii je i krátce vylíčena historie kostelních varhan. Práce obsahuje také krátké životopisy Václava Korandy staršího a mladšího s charakteristikou jejich osobnosti za účelem zjištění, proč nese Korandův sbor název po těchto dvou plzeňských husitech.

Práce je sestavena převážně z výpovědí pamětníků, jelikož je nedostatek pramenů, které by vypovídaly o sborových dějinách od roku 1954 do současnosti.

Abstract: The document is dedicated to Koranda congregation in Pilsen. Its history starts at the very beginning of the 20th century. The document focuses especially on the history from the year 1954 until today. It also contains a short description of the first fifty years of the congregation's history, building of a columbarium and a church, description of the church and its architecture and the history of the organ. The document also contains short description of both Václav Koranda's, the senior and the junior, with a special focus on their personal characteristics. The reason for this specific action is to find out why the church was named after these two gentlemen. The document is based on the statements of the witnesses because there are only few documents which are concentrated on the history of the church after the year 1954.

Klíčová slova: Korandův sbor; Českobratrská církev evangelická; Plzeň, Karel Machotka; Václav Koranda starší; Václav Koranda mladší; náboženská revoluce; evangelizace; Trialogy; Biblické hodiny s hostem; Třicátníci; faráři; církev za totality; církev dnes

Key Words: Koranda congregation; Evangelical Church of Czech Brethren; Pilsen; Karel Machotka; religious revolution; evangelization; Trialogs; Biblical lessons with a guest; Třicátníci; priests; church in communist era; church today

Úvod

Budova českobratrského Korandova sboru v Plzni¹ se může z dálky jevit jako obyčejný bytový dům postavený za první republiky, stejně tak jako okolní domy. Ačkoliv je to s podivem, mnoho Plzeňanů neví, že tento nenápadný bytový dům v sobě ukrývá kostel.

Zvolil jsem si problematiku dějin Korandova sboru jako téma své bakalářské práce z toho důvodu, že v tomto kostele probíhají hodiny mé varhanní výuky, a proto jsem se začal zajímat o dějiny tohoto kostela. Jde o architektonicky významnou budovu, jedná se totiž o jeden z mála funkcionalistických kostelů v Plzni. Dosavadní zpracovanost tématu není velká. Musel jsem čerpat z publikací, kterých není mnoho, ze skromných archivních pramenů Korandova sboru a Synodní rady Českobratrské církve evangelické, ale hlavně z vyprávění pamětníků, byli to konkrétně: bývalý kurátor Jaroslav Řezníček a jeho žena Helena, bývalý varhaník Korandova sboru Jan Esterle, bývalý farář Korandova sboru Luděk Korpa, syn faráře Pavla Pellara pan Ondřej Pellar, profesor PhDr. Viktor Viktora, CSc., jehož rodina patřila mezi členy Korandovu sboru, současní faráři manželé Miroslav a Helena Hamariovi, současný kurátor² Josef Beneš a člen Korandova sboru, plzeňský výtvarník Václav Malina.

Vycházel jsem z práce plzeňského historika Václava Plachta, který se Korandovým sborem zabýval v knize *Přehled dějin křesťanství naší vlasti*³, dá se říct, že jedině on se věnoval problematice Korandova sboru podrobně. Dále jsem vycházel z paměti zakladatele Korandova sboru Karla Machotky s názvem *Ve znamení kalicha*⁴, z práce historika Jakuba Šloufa *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938*⁵, ze sborníku *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*⁶, ve kterém přispěli svými články například Gustav Adolf Molnár či Kamil Krofta, který je také autorem další publikace, ze které jsem čerpal, s názvem *Listy z náboženských dějin českých*⁷. Stručné životopisy Václava Korandy staršího a Václava Korandy

¹ Sídlí na adrese Anglické nábřeží 13, Plzeň.

² Představený staršovstva sboru.

³ PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s.

⁴ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s.

⁵ ŠLOUF, Jakub. *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938: Českobratrský evangelický východní sbor v Plzni, Karel Machotka, Karel Kindl, Bohumír Kozák, Jan Gillar a Jaroslav Fišer*. In: KAISEROVÁ, Kristina (ed). *Nardi aristae: sborník k sedmdesátým narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international. 2007. s. 149–218. ISBN 978-80-86971-42-1.

⁶ MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s.

⁷ KROFTA, Kamil. *Listy z náboženských dějin českých*. Praha: Historický klub. 1936. 436 s.

mladšího jsem sestavil za pomoci dvoudílné publikace *Tábor v husitském revolučním hnutí*⁸ od Josefa Macka. Většinou se jedná o literaturu staršího data, s výjimkou Jakuba Šloufa, patřící časově do období první poloviny dvacátého století. Je tedy možno říci, že nejde o aktuální literaturu, avšak relevance k tématu je dostačující.

Historické prameny jsem studoval přímo v archivu Korandova sboru a také v archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze⁹. Nejvíce informací jsem získal od pamětníků, se kterými jsem hovořil o jejich vzpomínkách a pohledu na historii sboru. Právě pamětníci mi byli nejvíce nápomocni, jelikož po smrti Karla Machotky roku 1954 se přestaly vést podrobné záznamy o fungování sboru, tudíž by má práce bez pomoci těchto lidí skončila s koncem druhé světové války.

Vzhledem k tomu, že se má práce opírá hlavně o orální historii, musel jsem jednotlivá rozvržení kapitol tomuto faktu přizpůsobit. Nebylo možné chtít od pamětníků přesné roky událostí, o kterých mi vyprávěli, nedělalo jim však problém přiřadit jednotlivé vzpomínky k farářům, kteří v dané době v Korandově sboru sloužili. Právě s ohledem na tento fakt jsem přizpůsobil metodu rozhovoru. Byl polostrukturovaný – vždy jsem se jich zeptal na daného faráře, jak reflektují jeho osobnost a co všechno se ve sboru událo během jeho služby. Protože bylo velice jednoduše dohledatelné, v jakém období daný farář v Korandově sboru sloužil, roztrídil jsem druhou polovinu práce, která pojednává o historii sboru po roce 1954, na jednotlivé kapitoly podle farářů. Ke kapitolám jsem přidal podkapitoly, ve kterých jsou vyloženy události, které souvisí s historií Korandova sboru.

V této práci jsem se zaměřil také na budování kostela Korandova sboru. Této problematice je věnována třetí kapitola, která zahrnuje podkapitolu mého stručného popisu umělecké stránky kostela, která nesmí být opomenuta, jelikož tento evangelický kostel v sobě skrývá mimo jiné unikátní kopii sochy Krista od Bertela Thorvaldsena. Další podkapitolu věnuji kostelním varhanám, které byly pro Korandův sbor zhotoveny na míru od pražského varhanáře Karla Urbana, jedná se tedy o raritní kus. Poslední podkapitolou, která se týká budovy kostela, bude úsek zabývající se kostelním kolumbáři.

Dále jsem se rozhodl zjistit etymologický původ názvu Korandův sbor. Z Plzně pocházejí dva Korandové – Václav Koranda starší a Václav Koranda mladší. Zajímá mne proč a po jakém Korandovi nese sbor jméno. Proto tato práce obsahuje krátké životopisy obou mužů, které doplňují stručnou osobnostní charakteristikou.

⁸ MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 1. díl*. Praha: Rovnost. 1952. 453 s.

MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 2. díl*. Praha: Československá akademie věd, 1955, 429 s.

⁹ Nejvyšší správní orgán Českobratrské církve evangelické složený s laiků i církevních představitelů.

Hlavní cíl této studie je předložit přehledné dějiny Korandova sboru v Plzni po smrti Karla Machotky – tedy po roce 1954. Dále zvýšit povědomí o Korandově sboru. Plánuji se sborem dále spolupracovat a informace, které jsem zjistil, budou použity v budoucím sborníku Korandova sboru. Staršovstvo¹⁰ spolu s faráři je názoru, že tato nenápadná stavba, tento nenápadný sbor v sobě ukrývá famózní příběh o společenství lidí, které spojuje evangelická víra, lidech, kteří si museli zažít všechny nešvary, které s sebou 20. století přineslo, a kteří byli schopni vybudovat nejen vlastní kostel, ale také mnoho jiných staveb, projektů či společenských akcí, ve kterých šlo primárně o to, co hlásá Českobratrská církev – o víru a vzdělávání.

1 Problematika plzeňských evangelíků z počátku 20. století

Na konci 19. století bylo v Plzni jen nepatrné množství evangelíků. „V roce 1862 byla v Plzni založena filiálka německého evangelického sboru helvetského a augšpurského v Praze, o rok později, roku 1863, se osamostatnila. Byl to sbor poměrně slabý a jeho příslušníci byli převážně Němci, přistěhovalci do velkých továren.¹¹“ I přes to, že se Plzeň postupně rozrůstala, počet evangelíků víceméně stagnoval. Číslo z roku 1898 hovoří o tom, že zde bylo 408 obyvatel hlásících se k evangelickému vyznání – národnost však není známá.

První české bohoslužby pro plzeňské obyvatele evangelického vyznání začaly v roce 1880 s příchodem Svobodné reformované církve¹². Tato církev má v Plzni tradici do dnešních dnů, její sborový dům stojí na Doudlevecké třídě. Největším zlomem byl však rok 1904.

Tehdy se do Plzně dostává vikář¹³ Karel Machotka. Ten získává pod svou správou 230 českých evangelíků ze západu Čech, kteří ovšem nespádají pod žádný sbor. Český sbor v době posledních let Rakouska-Uherska na západě Čech neexistoval a němečtí evangelíci, jejichž sbory vznikly v polovině 19. století, mezi sebe Čechy nechtěli. Tento vztah byl reciproční. Dá se tedy říci, že trval status quo, který se změnil 1. prosince roku 1908. V tomto roce je Plzeň prohlášena za kazatelskou stanici českých evangelíků obojího vyznání – tedy helvetského a augšpurského. 16. prosince 1914 je Machotkův skromný sbor o 439 členech prohlášen jako sbor filiální. Nezahrnoval však pouze Plzeň, ale také její blízké okolí. Václav Placht píše v knize *Přehled dějin křesťanství naší vlasti* toto: „Byl to sbor rozptýlený na území 19 okresních

¹⁰ Úzký okruh laických členů sboru, kteří utvářejí sborovou činnost a volí své faráře.

¹¹ *Korandův sbor 1936–2006: Sborník k 70 letům otevření kostela*. Plzeň. 2006. 18s., zde s. 3.

¹² Dnes Církev bratrská.

¹³ Kněz, který nemá dostudovanou teologickou fakultu. Má svěcení, ale nemůže sám spravovat sbor.

hejtmanství. To samo by bez velkých slov mělo být nejvýmluvnějším svědectvím o promyšlené a obětavé práci Machotkově¹⁴.“

V roce 1914 přišel do Plzně vikář Ebenzer Otter. Karel Machotka si nepřál žádné nevlídné konkurenční vztahy, a tak si společně s Ebenzerem Otterem rozdělil Plzeň podle řeky Radbuzy. Pan farář Otter získal Bory, centrum a sever města. Karlu Machotkovi připadly východní plzeňské oblasti – například Slovany, Lobzy či Božkov. Díky tomuto rozdělení rozhodl pražský Salvátorský sbor, pod který Plzeň formálně spadala, o jménech jednotlivých sborů: Západní – pod správou Ottera a Východní – pod správou Machotky. Oba faráři si později od Synodní rady vyžádali přejmenování. Západní sbor se přejmenoval na Husův a Východní na Korandův. Datum změny názvů není známo.

Už počátkem roku 1915 uspořádali Machotka s Otterem oslavu na počest památky mistra Jana Husa, pořádali také společné biblické hodiny¹⁵, přednášky a besedy. Spolupráce mezi sbory dovedla Machotku k myšlence spojit Otterův sbor helvétský a svůj augsburský a vytvořit tak církev, která bude syntézou obou evangelických vyznání. Karel Machotka plán nazval Náboženská revoluce. Ta započala 3. října 1918 a skončila 20. října 1918. Celá „revoluce“ se vydařila. 20. října 1918 vyhlásil Machotka v Plzni Českou evangelickou církev. Učinil tak před 17. prosincem 1918, tedy před oficiálním založením Českobratrské církve evangelické.

8. listopadu roku 1918 byl pořádán průvod českých bratří Plzní, kterého se zúčastnilo kolem 200 osob. Tento průvod měl obrovský dopad na plzeňské náboženské cítění. Pro dokonalejší představu můžeme citovat z Machotkových pamětí: *„Členstvo bylo seřazeno ve čtyřstupech. Ať nás bylo všech 150-200 osob. Na mohutný průvod to přece bylo jen málo. Bez jakéhosi tísnivého dojmu jsme z počátku nebyli. Také věc byla zcela nová, nevyzkoušená a nezvyklá v evangelickém životě, který již od Josefa II. byl zatlačen do zákoutí. Ale po chvíli tísnivá nálada k radosti všech byla ta tam. Byly nám všechny okolnosti příznivé. Počasí bylo pěkné. Ve všech závodech byl svátečný klid, ulice byly přeplněny lidem, který něco čekal. Žádná jiná akce na ten den stanovená nebyla, ať již to bylo nahodilé či úmyslné s ohledem na nás. A tak po chvíli průvod rychle počal mohutněti, a když jsme se blížili Smetanovými sady a Fodermayerovou ulicí k náměstí, šly s námi nepřehledné davy lidu. Byla to právě doba citově*

¹⁴ PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s., zde s. 126.

¹⁵ Setkání členů sboru s duchovním mimo bohoslužbu k následnému čtení daného biblického textu a k diskuzi o něm.

*velmi vzrušená. Všichni diváci smekali klobouky. Mnozí nábožní katolíci poklekli před průvodem a křižovali se. Několik katolických kněží přihlíželo s odhalenou hlavou.*¹⁶“ Tento průvod byl vyvrcholením „náboženské revoluce.“ Vrchol byl symbolizován vznikem takzvaných přestupních kancelářů, ve kterých mohl každý pokřtěný křesťan velice rychle konvertovat k (tehdy ještě) České evangelické církvi, ze které se stala Českobratrská církev evangelická.

Po vyhlášení samostatné církve zbývalo Machotkovi zařídit místo, kde se budou členové církve shromažďovat. Pro Karla Machotku a celý jeho východní sbor nastává skoro 20 let příprav, plánování a shánění prostředků na stavbu. Avšak tomuto tématu bych se začal věnovat později. Myslím si, že by bylo dobré se nejprve věnovat muži, díky kterému Korandův sbor vznikl.

2 Karel Machotka – zakladatel

Karel Machotka se narodil 17. ledna 1881 v Humpolci do bohaté soukenické rodiny evangelického vyznání jako sedmé z devíti dětí. Toho času bylo soukenictví lukrativní obor podnikání. Změna rodinné finanční situace přišla roku 1888, kdy zemřel jeho otec Maxmilián a na jeho matku Annu zůstala celá rodinná živnost. Mladý Karel tak musel, jako jeden z mála sourozenců, intenzivně vypomáhat v obchodu. I přes tuto tíživou situaci dokončil Karel Machotka roku 1899 gymnázium v Pelhřimově, a protože rodina Machotkova byla protkána příbuznými, kteří se vydali na duchovní dráhu, rozhodl se tehdy osmnáctiletý Karel pro studium teologie ve Vídni a později v německém Halle.

Když roku 1903 ukončil studia, dostal se na pozici pomocného duchovního ve Vsetíně. Působil zde jen od března 1903 do září 1904¹⁷. V Plzni se ocitá 13. září 1904 jakožto vikář západní diaspory faráře Ferdinanda Hrejsy. Důkazem jeho svědomitosti při výkonu vikářské funkce je fakt, že uspořádal 220 nábožensky laděných shromáždění.

V roce 1909 se oženil s učitelkou Barborou Ottovou, která byla katolického vyznání. V pozdějších letech manželství přestoupila na evangelickou víru, a stala se dokonce první evangelickou katechetkou v Československu. Barbora Machotková měla s Karlem Machotkou celkem pět dětí: dcery Annu, Noemi, Janu a syny Vojtěcha¹⁸ a Jeronýma.

¹⁶ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s., zde s. 18–19.

¹⁷ Začátkem roku 1904 byl povýšen na vikáře.

¹⁸ Zemřel v dětském věku.

Plzeňský sbor byl perzekuován jak českými a německými katolíky, tak německými evangelíky. Machotka se však i přes tyto nepříznivé vlivy rozhodl rozšířit evangelickou víru po západních Čechách. Toto rozhodnutí by se mohlo zdát skoro až donkichotské, avšak Karel Machotka byl ve všem, v co věřil, bojovný a neústupný. Na druhou stranu byl velmi otevřený, liberální a mírný. Vždy se chtěl s každým domluvit. Šlo o ekumenicky založeného člověka a zastávce Masarykovy politiky a filozofie. Jako farář se zhlédl v lidových anglikánských kazatelích. Byl znalý historie a v jeho kázáních se nachází mnoho historických odkazů na české dějiny. Snažil se na svých kazatelských výjezdech rozšiřovat díla Jana Husa a Jana Ámose Komenského – to proto, aby zlepšil povědomí o těchto dvou českých velikánech, jelikož tehdejší rakousko-uherská společnost mnoho podstatných informací schválně opomíjela.

Karel Machotka usiloval o odluku evangelické církve – jak od státu, tak od Říma. Ve své knize *Ve znamení kalicha* uvedl prohlášení, které přednesl na schůzi obou plzeňských sborů 12. října 1918: „*Žádáme rozluky církve a státu. Stojíme rozhodně proti Římu. Jsme církvi lidovou se zřízením demokratickým, podle něhož lid sám rozhoduje o správě církve a jejím duch.*“¹⁹

Plzeňské obyvatelstvo na počátku dvacátého století tvořily početné řady dělnictva Škodových závodů. V Plzni, stejně jako v každém průmyslovém městě, se šířily marxistické myšlenky. Karel Machotka se snažil být této sociální skupině co možná nejbližší. S dělníky, kteří byli převážně socialisté a ateisté, měl Karel Machotka řadu konfliktů, jelikož si nikdy nerozuměli v otázkách politicko-ekonomických. I přesto vedl s dělníky nábožensky laděné besedy. Nelpěl na pompách, nebál se kázat v kantýnách, po hospodách, zkrátka kdekoli, kde bylo shromáždění lidí, které mohl přesvědčit o důležitosti víry v životě a pokud možno je obrátit na evangelickou víru.

Během raných let první republiky byla Plzeň postupně vůči evangelíkům tolerantnější. Na Machotkovy bohoslužby chodili i zarytí katolíci už jen z toho důvodu, jak úžasný kazatel Karel Machotka byl. Problém byl samozřejmě s katolickým kněžstvem, to nebylo příliš nadšené při pohledu na růst evangelíků a občas se pokoušelo pomocí úřadů „sabotovat“ veřejná kázání, pokud se konala v blízkosti katolických kostelů. Nebyla to však jen katolická církev, která se snažila ztěžovat život českým bratřím. Byla zde ještě jedna instituce, u které je s podivem, že se v tomto „boji“ angažovala. Byla to plzeňská pohřební služba Pietas, která záměrně kladla

¹⁹ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s., zde s. 14.

evangelickým pohřbům překážky – například si vždy našla nějaké vyhlášky a zákony, kvůli kterým nastaly komplikace pro uskutečnění evangelického pohřbu, anebo prováděla pozůstalým schválnosti. Pro představu: natiskla parte, na kterém bylo oznámeno, že se pohřeb bude konat v katolické tradici, ačkoliv byl zemřelý vyznání evangelického.

Karel Machotka se hlásil k odkazu Václava Korandy jak staršího, tak mladšího. Starší mu byl o něco bližší už jen tím, že to byl kazatel. Jedna z nejvíce signifikantních událostí z Korandova života bylo kázání na hoře Bzí u Blovic. Karel Machotka chtěl jít v Korandových šlépějích, a tak už v roce 1919 proběhly první obnovené tábory lidu na tomto památném místě. 6. července roku 1921 byla na hoře Bzí zorganizována slavnost na počest Jana Husa spojená s Večeří Páně. Karel Machotka si k této události zapsal: „*Vše pod širým nebem ve stínu hlubokého lesa. Vyhlídka jest směrem k Plzni velkolepá. Kazatelnou je skála, obklopená lipami.*“²⁰ Z roku 1929 je znám i přibližný počet účastníků – dvě stě věřících. V témže roce rozšířil kázání pod širým nebem ještě o jedno místo. Šlo o les v Březině u Stupna poblíž města Rokycany. Zde se sešlo na tři sta účastníků. Sbor se tradice kázání pod širým nebem držel až do padesátých let minulého století, kdy režim tyto akce zakázal²¹, a obnovil ji až po Sametové revoluci.

15. února roku 1921 bylo vydáno heslo „Pryč od Říma.“ Ještě více lidí se proto rozhodlo přestoupit na evangelickou víru. Někteří až s děsivou fanatičností. Machotka ve své knize píše, že nastalo až takové soukromé ikonoklastické hnutí, kdy se doma rozbíjely veškeré katolické předměty. Machotka to logicky nepodporoval. Tvrdil, že evangelíkem se nestane člověk tím, že zavrhne katolictví, ale že: „*Podle svých zkušeností považují za nejúčelnější postupovati podle historického vývoje, aby z českého katolíka se stal uvědomělý český bratr. Nejprve se musí stát husitou, protože Husem začíná česká reformace. Výhoda veliká jest dána tím, že úcta k Husovi jest v našem lidu veliká a v jeho srdcích zakořeněná, třebas katolická výchova je podlamovala. Lásku k husitství nejlépe probudíš výkladem programu husitské revoluce, jak jest vyjádřen v basilejských kompaktátech, a to po stránce náboženské, národní a sociální. Husita jest pak přístupný pochopiti a přijmout českobratrství, které nejlépe se osvětlí na tom, jak Komenský ve svém Řádu jednoty českých bratří rozděluje křesťanské náboženství na věci*

²⁰ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s., zde s. 76.

²¹ Výjimka byla v roce 1968. V tomto roce proběhlo jedno kázání pod širým nebem na hoře Bzí u Blovic. Dle pamětníků se zde sešlo skoro 500 věřících.

podstatné, služebné a případné. Program českobratrský jest vyjádřen v Komenského Šesteru.²²“

Roku 1922 přichází pro Karla Machotku radostná zpráva. Stává se farářem, jeho sbor tedy již není závislý na pražském Salvátorském sboru. Plzeň se navíc stává zázemím pro nově vzniklý samostatný Západočeský seniorát²³, ve kterém byl Machotka ustanoven jako senior²⁴ a Otter jeho náměstkem. Tento stav však znamenal značnou přítěž pro Machotkův už tak dost náročný život. Celý seniorát měl v té době 23 tisíc členů. Nová pozice měla jednu nespornou výhodu – přislíbené finance od Synodní rady. A jelikož počet věřících hlásících se k Českobratrské církvi evangelické rostl, bylo na čase řešit vybudování kostela pro Machotkův sbor.

Farář Machotka často zastupoval faráře jiných sborů, pokud nemohli ve svém sboru kázat. Pokud mu to čas dovolil, snažil se vyučovat náboženství na obecných a měšťanských školách²⁵. Nikdy si nepřál být jako tradiční katechetové, kteří chtěli od dětí scholasticky naučená dogmata, která velmi přísně známkovali. Machotka bral hodiny náboženství jakožto diskuzi mezi dítětem a farářem o Bohu s tím, že farář předá dítěti základy křesťanské nauky, které se mu budou do života hodit. Samotné žáky nikterak neznámkoval, vždy řekl kantorům, aby známka z náboženství odpovídala známce z mravů. S tímto názorem mnozí kantoři a katoličtí kněží nesouhlasili a trvali na klasickém známkování.

Machotkovým velkým plánům o rozšiřování sboru nepřála evropská politická situace. Po záboru Sudet na podzim roku 1938 přichází do Plzně mnoho uprchlíků, kterým se snaží Korandův sbor pomoci – nabízí jim například sborové byty. Rok 1939 byl pro faráře Machotku patrně nejhorší. Kromě okupace Karla Machotku zasáhl osobní zármutek. 12. července umírá jeho milovaná žena Barbora. Po studentských protestech 17. listopadu byl zatčen jeho syn Jeroným, který prožil zbytek války v koncentračním táboře v Oranienburgu. Karel Machotka byl po zbytek okupace perzekuován gestapem. Jediným světlym okamžikem v těchto těžkých dobách pro něj byl sňatek s Eliškou Havelkovou v roce 1944. Druhá světová válka a nacistická okupace si vyžádaly značné oběti i v řadách Korandova sboru. *„Na kamenném památníku v Korandově sboru čtete jména 48 bratří a sester, kteří ze sboru byli Němci popraveni nebo*

²² MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s., zde s. 165.

²³ Územní evangelická obdoba biskupství.

²⁴ Nejvyšší církevní představitel seniorátu.

²⁵ Výuku náboženství na středních školách měl na starosti farář Ebzener Otter.

*umučeni a 68 dalších, kteří zahynuli při květnové revoluci nebo při náletech. Z jednoho sboru 116 obětí!*²⁶“

Při osvobození Plzně zastával důležitou roli nejen Korandův sbor, ale i farář Karel Machotka. Korandův sbor byl vybrán americkými důstojníky jakožto místo, kde se konaly bohoslužby pro vojáky. Mohla za to pravděpodobně podobnost kostela s těmi, na které byli američtí vojáci zvyklí z domova. Karel Machotka mnohokrát pomohl americkým vojákům s orientací v Plzni a okolí, jelikož sám znal podstatnou část západních Čech, protože byl často na cestách po svém seniorátu.

Druhá světová válka měla velký dopad na lidskou morálku a víru v Boha. Někteří se od víry ještě více odvrátili, avšak mnoho lidí se k víře ještě více přimklo. Svědčí o tom fakt, že se z mnoha kazatelských stanic brzy staly regulérní českobratrské sbory. Machotkova neustálá snaha rozšířit po západních Čechách evangelictví se nakonec vyplatila, pro západní seniorát přibýly například tyto sbory: Kdyně, Aš, Černošín, Cheb, Mariánské Lázně, Nejdek, Chrást u Plzně, Sokolov, Dolní Bělá, Chodov u Karlových Varů, Karlovy Vary, Nepomuk, Teplá u Mariánských Lázní a Stříbro.

Poslední roky Machotkova života byly poznamenány mozkovou mrtvicí, která jej postihla roku 1950 a upoutala na lůžko. Proto podal 23. dubna 1951 svou rezignaci na post faráře a seniora. I přesto, že se jednalo o skoro bezbranného starce, totalitnímu režimu nebyl lhostejný. Jakožto kněz spadl do skupiny, kterou nová komunistická vláda silně perzekuovala. Nutno k tomu přičíst jeho spolupráci s Američany na sklonku války a emigraci jeho dcery Anny do Brazílie v roce 1948. Stát neposkytl Karlu Machotkovi prakticky žádný důchod. Machotka se ženou Eliškou byl tedy odkázán na pomoc členů sboru, kteří to také v nové době neměli jednoduché. Snažili se jej navštěvovat, a pokud k tomu měli vzdělání, i ošetřovat a poskytovali mu své peněžní dary.

Karel Machotka zemřel 5. listopadu 1954 ve věku 73 let. Jeho popel je dodnes uložen v kostelním kolumbáriu na čestném místě.

3 Budování kostela

Plzeňští členové Českobratrské církve evangelické se museli potýkat s mnoha nepříjemnostmi, avšak ta největší nepříjemnost byl fakt, že neměli oficiálně žádné místo, kde by se mohli

²⁶ PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s., zde s. 127.

setkávat, na rozdíl od Otterova Husova sboru, který si postavil kostel už v první polovině dvacátých let. Machotka nelpěl na žádné přílišné honosnosti, a tak se jeho sbor občas dostal do netradičních míst. Almanach *Korandův sbor jeho vznik, budování, popis a otevření* nám sděluje toto: „Až do politického převratu nám sloužily delší či kratší dobu: zasedací síň sokolovny, kostel německého evangelického kostela, Kušteinova restaurace v Martinské ulici, pokoj v domě v Rejskově ul. č. 3, pop. 218, v roce 1909 zakoupený dům²⁷ v Prokopově ulici od dědiců Pallových, pro kterýžto účel darovali manželé Seidlovi, mecenáši sboru, v hotovosti 16 400 korun předválečných, dnešních asi 150 000 Kč.²⁸“ Po roce 1918 to byly hlavně sály kin Elektra a Hvězda. Jako důkaz o tom, jak se Karel Machotka postavil k této situaci, nám může sloužit začátek jednoho z jeho kázání v kinosále: „Bratři a sestry, mnohý se nad tím pozastaví, že v biografu máme Pánu Bohu sloužiti. A proto reptá. Spíše by měl Bohu děkovati. Jak snadno a rychle zapomínáme! V lesích, jamách a stodolách se naši otcové tajně scházivali kolem slova Božího. A my tu uprostřed kvetoucího města, v největším sále, zase zcela svobodni a zase lačnice po spravedlnosti. A aj, zalíbilo se Bohu, abychom nasyceni byli!²⁹“

Další místa byla už poněkud tradičnější. Šlo o školní kapli školy „nad Hamburkem“, kapli druhé české reálky, místnosti měšťanské chlapecké školy a od roku 1927 o Řemeslnickou besedu v Prokopově ulici, jejíž prostory sloužily jako modlitebna, dokud se nedokončilo budování kostela. Nutno zmínit, že se Karel Machotka snažil ještě o jednu možnost, jak poskytnout svatostánek pro svůj sbor. Chtěl zakoupit kostel svaté Anny v Bezručově ulici, avšak neuspěl. Když bylo jasné, že jediná cesta k vlastnímu kostelu vede přes nutnost si jej postavit, byl v roce 1923 vypracován návrh projektu kostela. Jeho autor byl dr. Kozák a pozemek, na kterém měl plánovaný kostel stát a který sbor ve stejném roce zakoupil, se nacházel poblíž plzeňského muzea. Bohužel město mělo s touto oblastí své vlastní plány, a tak se městská správa domluvila se sborem na výměně pozemku. Sbor získal pozemek, na kterém stály Městské lázně a Řemeslnická beseda. Smlouva byla uzavřena 24. května 1927, od této chvíle se dá hovořit, že započalo budování kostela Korandova sboru. Nikdo ovšem netušil, že se bude jednat o období dlouhé deset let, jelikož teprve v roce 1934 začala celá stavba.

S novým pozemkem musel vzniknout i nový návrh. Kostel se nyní neměl nacházet ve víceméně nezastavěném prostředí, ale naopak nyní měl stát mezi plzeňskými mrakodrapy. To

²⁷ Takzvaný Husův dům.

²⁸ MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s., zde s. 3.

²⁹ MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s., zde s. 29.

znamenal značnou úlevu, jelikož již původní plány pracovaly s tím, že kostel bude spojen s obytnou částí, kde by byly sborové byty k pronájmu a ze kterých by mohl sbor získávat finance. Nyní, když se měl kostel nacházet mezi obytnými bytovými domy, byly návrhy bytové části kostela o něco jednodušší. Navíc bylo rozhodnuto, že se v Prokopově ulici vybudují další dva sborové domy.

S novým návrhem, který se nejvíce zamlouval faráři a staršovstvu, přišel Jan Gillar. Bohužel šlo o velice finančně nákladný projekt. Ze stejných důvodů bylo odmítnuto dalších 29 projektů. Bylo tedy zřejmé, že se musí na celou věc systematicky. Sbor si ustanovil odbornou komisi, které předsedal Karel Kindl, ředitel pomocných technických služeb města Plzně. V komisi dále byli: „*Ing. Emil Ondráček, technický rada města Plzně, Ing. Ladislav Musil, úředník Škodových závodů, nyní člen staršovstva a Ing. Dr. František Záruba, úředník Škodových závodů.*“³⁰

S průlomovou myšlenkou přišel Ing. arch. Jaroslav Fišer³¹. Průlomová byla v tom, že návrh měl jako první vchod od řeky a byl opatřený průchodem do Prokopovy ulice. Doposud všechny návrhy nabízely opačné řešení, které bylo složitěji proveditelné. Architekt Fišer také navrhl, aby celá stavba postupovala po etapách a aby se jako první postavil kostel a až později zbylé sborové domy. V tom se angažoval i farář Machotka, který vytvořil náčrt kostela. Ten byl komisí schválen a předložen architektu Fišerovi jakožto linka, které se měl ve svém návrhu držet.

V roce 1934 započalo bourání Řemeslnické besedy v Prokopově ulici, na podzim se bourala část Městských lázní. Během zimy se vyřešila veškerá potřebná povolení a na jaře roku 1935 začaly výkopové práce. 16. května 1935 proběhlo slavnostní položení základního kamene kostela. Bylo to na místě, které se nachází pár metrů po pravé straně od hlavního vchodu do kostela. Při této příležitosti měl kázání farář z Hořátkvi Josef Kostkan na text z Iziáše 55, 4. Do kamene se uložil spis s dosavadními dějinami sboru. Celou slavnost doprovázel pěvecký sbor se sólisty. Do konce roku 1935 bylo provedeno vše k tomu, aby začala plnohodnotná výstavba kostela. Na stavební práce byla najata firma inženýra Karla Hájka, na výstavbu kopule firma Mrázek z Prahy a sborové domy vystavilo Plzeňské stavební družstvo. Šlo vesměs o firmy, jejichž zaměstnanci byli českobratrského vyznání, proto měli ke stavbě trochu bližší vztah. Všem dozoroval výše zmíněný Karel Kindl. Stavba kostela byla dokončena 29. listopadu roku

³⁰ MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandív sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s., zde s. 4.

³¹ Jako architekt se podílel mimo jiné na stavbě Veletržního paláce v Praze.

1936. Co se týče sborových domů, o těch se zmíním krátce citací ze studie Jakuba Šlaufa *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938*: „Stavba obou domů byla postupně povolena v srpnu 1937 a v prosinci 1937. Úklidové a výkopové práce na místě bývalých lázní byly zahájeny v květnu 1937. V prosinci 1937 byla započata i stavba druhého domu na místě bývalé Řemeslnické besedy. První dům v Prokopově třídě č. 17 byl dokončen a zkolaudován v září 1938 (vyjma nedodání dveří k výtahu). Druhý dům v Prokopově třídě č. 19 byl dokončen údajně k 30. prosinci 1938 a jeho kolaudace proběhla v lednu 1939.³²“

Bylo by vhodné sdělit zajímavosti, které se udály při budování kostela. Již při hloubení základů se zjistilo, že se v místě stavby nachází pár metrů pod zemí vrstva písku, který byl značně kvalitní, tudíž se dal použít na stavbu. Další zajímavostí byl nálezy vrstvy černého uhlí. Šlo sice jen o vrstvu tenkou, tudíž se z ní odebral pouze kousek, ale i ten se dal výhodně zpeněžit. Také se zde našly pozůstatky studny a důkazy o tom, že na místě kostela bylo místo, kde se pracovalo se železem. Stavba proběhla bez jakéhokoliv zranění dělníků, což byla na onu dobu rarita.

Co se finanční stránky týče, Karel Machotka uvádí v almanachu tyto údaje: „Je to asi 2 miliony korun, z nichž na stavební místo připadá asi Kč 200 000, na kostel asi Kč 600 000 a na sborové domy Kč 1 200 000. Úhrada byla opatřena půjčkami u peněžních ústavů ve výši Kč 800 000, pak zvlášť dlužno jmenovati spolek Krematorium v Praze, který do druhého pořadí poskytl půjčku Kč 350 000, bez níž bychom byli asi nemohli podniknouti výstavbu sborového a činžovního domu před kostelem. Ostatní náklad byl opatřen dary a výpůjčkami od členů sboru, jež obnáší Kč 295 181, 55, mimo sbor a části kmenového jmění sboru.³³“ Je nutno poznamenat, že pro svou skromnost nevedl fakt, který mi sdělil pan Řezníček. Machotka uspořádal sbírku pro stavbu kostela, která byla řešena tak, že se vytvořily papírové cihličky o ceně pěti korun. Machotka a jeho pomocníci jezdili po celém seniorátu a nabízeli je k prodeji. Tímto způsobem se dostalo poměrně velké finanční podpory od dobrovolníků. Co se týče půjček, ty měly být spláceny z toho, co darovali sboru jeho členové, z výnosů z kolumbária, ale hlavně z pronájmu bytů. Zde šlo o částku až 75 000 Kč ročně.

³² ŠLOUF, Jakub. *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938: Českobratrský evangelický východní sbor v Plzni*, Karel Machotka, Karel Kindl, Bohumír Kozák, Jan Gillar a Jaroslav Fišer. In: KAISEROVÁ, Kristina. *Nardi aristae: sborník k sedmdesátým narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international, 2007, s. 149-218. ISBN 978-80-86971-42-1, zde s. 28.

³³ MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s., zde s. 13

Otevření kostela Korandova sboru bylo velkolepé. Slavnosti byly hned tři. První a hlavní byla 29. listopadu 1936. Šlo o průvod evangelického duchovenstva se staršovstvem sboru. Celé akce se účastnilo tři tisíce věřících. Žákyně nedělní školy pak předaly klíče od kostela synodnímu seniorovi Josefovi Součkovi. Poté se ujal slova farář Jaroslav Řepa sloužící ve Velmi s kázáním opírajícím se o Matouše 18, 20. Doslov měl pak Karel Machotka. Následovalo otevření kostela spolu s koncertem pěveckého sboru Smetana, poté další proslovy a recitace básní. Druhá slavnost byla spíše pro mladší členy sboru a proběhla 6. prosince. Karel Machotka při ní kázal na slova Matouše 23, 8, která jsou napsána na stěnách uvnitř kostela. Třetí a poslední slavnost proběhla 13. prosince a týkala se slavnostního otevření kolumbária, které bylo dokončeno později. Zde opět proběhlo kázání na velmi signifikantní text z knihy Genesis 3, 19, které vystřídalo vystoupení pěveckého sboru. Při příležitosti otevření kolumbária bylo uloženo pět uren.

Nejvýstižnější popis kostela je přímá citace Karla Machotky: „*Vchod středem o šířce 8 m a výšce 5,50 m jest určen výhradně pro kostel a církevní místnosti, kdežto do obytné části budovy jest řešen po levé straně zvláštní vchod a vedle něho ještě průjezd do nádvoří s přístupem do kolumbária. Po levé straně zvýšeného přízemí jsou kanceláře a byt kostelníkův, po pravé straně presbyterní síň o velikosti 89m², rozdělitelná skládací stěnou ve dvě části. Z postranného vestibulu, do něhož se východy ze všech církevních místností soustřeďují, vedou dvojce schody na galerii a středem vchází se do vlastního kostela, který tvoří jinak samostatnou budovu, jak z podélného řezu jest vidno. Kostel jest řešen kruhovitě, což jest nejen uvnitř oku lahodné, nýbrž i venku velmi užitečné a praktické, protože sousední budovy v bezprostřední blízkosti kostela nejsou poškozeny na volném přístupu světla a vzduchu, což jest zároveň i ve prospěch samotného kostela. Má vnitřní průměr 20 m a měří asi 320 m². Vysoký jest 16 m. Po levé straně má druhý vchod, na který bude možno připojiti v budoucnu velký spolkový sál nádvorní, bude-li zapotřebí. Galerie v šíři 4 m spočívá na 12 sloupech, které prodlouženy nesou kruhovitou kopuli dole o průměru 16 m. V kopuli jest provedena sklobetonová lucerna o průměru 10 m a ploše 78,50 m², která osvětluje dokonale chrámový prostor. Přízemí pod galerií má vlastní přímé osvětlení. Lucerna má 1560 skleněných vlyšek barvy zlatožluté. Otop jest opatřen pomocí ústředního topení, které jest vedeno v přízemí kostela, na galerii a pro zahřívání kopule ve žlabu, který zakončuje kopuli. V témž žlabu jest i 100 žárovek o 25 svíčkách*

za příčinou slavnostního osvětlení kopule. Akustika jest velmi dobrá.³⁴“

3.1 Umělecká stránka kostela

Jelikož se jedná o evangelický kostel, můžeme čekat prostou výzdobu, přesně tak jak protestanská víra požaduje. Dvanáct sloupů, které slouží k podepření celé budovy, má ještě jeden význam než jen ten architektonický. Symbolizují dvanáct apoštolů. Výzdoba stěn kostela je v modré barvě. Modrá je barvou čistoty, barvou, která má velmi uklidňující účinek. Kazatelna je vyzdobena reliéfem pozlaceného kalicha, který má pro českobratrskou církev význam jisté bojovnosti a vzdoru proti všem, kteří podupávali českou reformaci. Své místo také mají citáty z bible: Na stěnách okolo kazatelny je citát z Matouše 23.8 *„Jeden jest mistr Váš, Kristus, vy pak všichni bratři jste.“* Tento citát snad hovoří sám za sebe, jelikož odkazuje na nejzákladnější podstatu českobratrství. Na stěně pod varhany je tato věta z Matouše 28.20: *„A aj, já s Vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“* A před vchodem do samotného kostela se nad dveřmi vyjímá text ze žalmu 100.2: *„Služte Hospodinu s veselím, předstupte před obličej jeho s prozpěvováním.“* Na závěr popisu interiéru si dovolím připojit popis kostela od plzeňského malíře Václava Maliny, který mi při našem rozhovoru řekl toto: *„Kostel stojí uprostřed bloku obytných domů, aby vyjadřoval sounáležitost a aby se odlišil od katolické vnější honosnosti. Jdete do celkem nezajímavého domu s jednoduchým, téměř funkcionalistickým průčelím, kde pouze kalich na fasádě upozorňuje, že to není řadový činžák, a vstoupíte najednou do toho úžasného kruhového sakrálního prostoru, který je ukryt v tom vnitrobloku.“*

Největší dominantou je však socha Krista, která je nad kazatelnou. Už při výstavbě se plánovalo, že v kostele musí být nějaká socha, která by vytvářela kontrast mezi její velkolepostí a kostelní skromností. Navíc augsburské vyznání sboru dovoluje zdobení interiéru kostela. Komise tedy vypsala soutěž, do které se přihlásilo šest umělců se svými návrhy. Žádný ale neprošel. Když se zdála situace patová, objevil se návrh objednat sádrovou kopii mramorové sochy Krista, která se nacházela v Kodani. Jejím autorem byl z Islandu pocházející Bertel Thorvaldsen, který žil mezi lety 1770 až 1844 a který je v Dánsku považován za velmi nadaného sochaře. Thorvaldsenova socha Kristova zmrtvýchvstání je o velikosti 3,35 metrů a byla dokončena roku 1820.

³⁴ MACHOTKA, Karel – KROFTA Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor, 1938, 31 s., zde s. 8–9.

Sbor kontaktoval dánský konzulát a přes něj byla vyhotovena zakázka na sádrový odlitek. Ten byl po svém vyhotovení rozdělen na čtyři části a poslán lodí do německého Hamburku a z něj následně vlakem do Čech. Kopie došla nepoškozena. Celková cena činila 15 585, 50 Kč, z toho 9 315 Kč stálo samotné vyhotovení a 6 270, 50 Kč stálo pojištění a doprava. Než socha dorazila, měla stavební komise dost času na vymyšlení způsobu, jak dostat sochu na určené místo. Vyrobito se speciální lešení, díky kterému byla socha umístěna za dva a půl dne.

Zopakují, že Kristus je zde již po svém zmrtvýchvstání, tudíž má na svých dlaních stigmata, prosté roucho a vlasy mu splývají podél obličeje. Hledí na věřící, kteří jsou usazeni v modrých lavicích, a dodává kostelu onu chtěnou velkolepost.

3.2 Varhany

Historie varhan Korandova sboru je poměrně rozsáhlá, a proto si zaslouží vlastní podkapitolu. Kostelní varhany byly vytvořeny a zakoupeny ještě před postavením samotného kostela. Celý proces obstarala firma Karla Urbana z Prahy. Archiv Korandova sboru uvádí, že o stavbu varhan v Korandově sboru se ucházelo více firem. V archivu lze najít nabídky od firmy bratří Braunerů z Uničova³⁵, kteří měli jedny varhany již sestavené. Sbor musel tuto nabídku odmítnout. Částka 59 000 korun byla v době zaslání nabídky, tedy v roce 1920, pro sbor příliš vysoká. Navíc byl prospekt³⁶ varhan pseudogotický a ani zvuková podoba neodpovídala zcela představě sboru. Staršovstvo se drželo myšlenky, že architektuře nového kostela i vkusu lidí bude lépe vyhovovat pozdně romantické pojetí nástroje.

Jak je zmíněno výše, svého času se sbor scházel v kapli plzeňské druhé reálky, kde varhany byly. Sbor proto požádal roku 1926 ministerstvo školství a osvěty o odkoupení těchto varhan. Ministerstvo tuto žádost však zamítlo. S přechodem do Řemeslnické besedy v roce 1927 a s jistotou, že si sbor postaví kostel, rostla nutnost si zařídit alespoň provizorní varhany. Sbor tedy požádal libšický českobratrský sbor o zapůjčení jejich varhan. Žádost byla vyslyšena.

Jedním z prvních možných kandidátů pro stavbu varhan byl Matěj Wunš, stavitel varhan ze Sušice – archiv však obsahuje pouze odeslanou objednávku a nic víc. Je tedy pravděpodobné, že k žádné další korespondenci nedošlo. Proto sbor kontaktoval v roce 1932 firmu Karla Urbana.

³⁵ Postavili varhany pro Velkou synagogu v Plzni.

³⁶ Prospekt – pohledová část varhan.

První Urbanův návrh byl vytvořit varhany po vzoru těch, které byly v Libšicích. Jejich cena měla být 23 999 korun bez práce a dalších výdajů. Na to však sbor argumentoval tak, že do tak velkého kostela, jaký byl zamýšlen, se poměrně rejstříkově malé jednomanuálové varhany, jako ty v Libšicích, nehodí. Druhý návrh byl už dvoumanuálový za 43 300 korun bez práce a dalších výdajů, avšak navrhovaná rejstříková dispozice³⁷ neměla zvukovou podobu, jakou sbor zamýšlel. Teprve až poslední, třetí návrh byl tím finálním. Šlo o dvoumanuálové varhany, které měly stát 49 543 korun bez práce, dopravy, stravy a ubytování pro varhanáře. Později sbor požádal Urbana o doplnění rejstříku *Mixtura 2 2/3'*, což zvýšilo nejen sílu zvuku, ale i rozpočet o 2 500 korun. Cena za práci a následné sestavení v kostele vyšla na 10 860 korun.

V roce 1932 sbor zaplatil Karlu Urbanovi první splátku ve výši 25 000 korun. V roce 1933 doplatil první polovinu zbylé částky a v roce 1934 polovinu druhou. V roce 1936 se varhany musely přesunout z Řemeslnické besedy do novostavby kostela. Při této příležitosti se ještě doplnily o další rejstříky, jelikož to prostor kostela dovozoval a zároveň vyžadoval. Taková suma ovšem nebyla zaplácena pouze z církevních peněz. Ve sboru proběhla sbírka, která pomohla ulehčit finanční zátěži. Její výnos byl 26 979, 90 korun, přičemž největší mecenáškou byla Barbora Halíková, která přispěla neuvěřitelnou částkou 13 536, 90 korun.

Z archivu lze také zjistit, že výstavba varhan neproběhla v řádném termínu. Konkrétně se prodloužila o čtyři měsíce. Mohl za to špatný zdravotní stav varhanářů i byrokracie německých celních úřadů, které protahovaly odeslání důležitých součástek na výstavbu. Každopádně v březnu roku 1933 byly varhany úspěšně postavené v Řemeslnické besedě. Přesun do kostela v roce 1936 již takovým problémem nebyl.

První problém s varhany nastal v roce 1940. Sbor prosil Karla Urbana o lehké opravy. Požádali přímo jeho. Archiv sboru nám dokazuje, že: „*By bylo neprozřetelné nechati v tak krásném nástroji někoho povrtat, aby nám to na konec ještě nepokazil.*“

V roce 1952 byl stav varhan posouzen doktorem Jiřím Reinbergerem³⁸, který sdělil, že jsou nevyhovující a nespolehlivé. Zvláště jejich traktura³⁹. Navrhl proto Urbanovy varhany prodat nějakému menšímu sboru a postavit úplně nové. Toto řešení bylo dražší, ale mělo trvalejší charakter, proto jej Jiří Reinberger doporučil. Doktor Reinberger byl uznávaný varhaník. Kromě hudebního měl i právnické vzdělání. Ve své době působil jako profesor

³⁷ Dispozice je souhrn různorodých píšťal k vytvoření specificky silného/zabarveného zvuku.

³⁸ Mezi současnými znalci varhanní hudby působí Reibergrovi názory značné rozpory. Jeho osobnost má však jednoznačnou autoritu, jelikož v době totality zajistil na AMU kvalitní vzdělání pro varhaníky.

³⁹ Hnací systém vzduchu do píšťal.

varhanní hry na AMU. Šlo o uznávanou autoritou v oboru zvukové výstavby varhan a byl také konzultantem řady varhanářů, ačkoli sám varhanář nebyl. Sbor se tehdy rozhodl postavit nové varhany, ale až po třech letech. V roce 1952 ještě neměl tolik financí na realizaci plánu.

Roku 1953 sbor oznámil národnímu výboru, že by se roku 1957 rozhodl postavit nové varhany. Částka měla být tehdy asi 80 000 korun. Ve stejném roce proběhla rekonstrukce současných varhan od firmy Továrna na varhany, národní podnik, Krnov. Rekonstrukce dopadla neúspěšně. Dle korespondence, kterou spolu sbor s továrnou vedl, se Krnov bránil tím, že *„To, že se objevila závada několik dnů po odjezdu, tomu nejsou vinni naši varhanáři, ale Vaše staré varhany, které samozřejmě i v budoucnu budou mít určité závady a další závady se s postupujícím stářím budou postupně objevovati.“* Krnov pak nabídl své služby výroby varhan s pětiletou zárukou bezplatných oprav.

Archiv sice mlčí, ale my dnes víme, že se k tak radikálnímu kroku, jakým byla nutnost prodat varhany, sbor neodhodlal. V roce 1955 započala přestavba varhan podle návrhu Jiřího Reinbergera. Doktor Reinberger preferoval barokní zvuk⁴⁰, tudíž varhanní dispozice, kterou navrhl, odpovídala jeho hudebnímu vkusu⁴¹. Přestavba byla řemeslně odvedena špatně. Zvláště zpracování píšťal bylo značně odbyté. Celou přestavbu prováděl varhanář Gerhard Schaller z Kraslic. Přestavba stála 25 200 korun. Během přestavby, která trvala tři měsíce, se nemohly varhany používat. Proto se hned nabídlo několik dobrovolníků, kteří navrhli zapůjčení svých harmonií. Jedním z nich byl doktor inženýr Josef Ludvík z Plzně.

Druhý důležitý mezník pro varhany Korandova sboru byl rok 1983. V tomto roce se změnila traktura. Z původní pneumatické na elektropneumatickou. Tehdy se jednalo o logický krok. Renovace byla potřebná, jelikož pneumatická traktura potřebovala velmi náročnou údržbu. Navíc šlo o značnou modernizaci a o ulehčení právě oné nákladné údržby. Elektropneumatická traktura je na údržbu mnohem levnější. Ubylo prvků vyžadujících pravidelnou údržbu. Zvláště pak v hracím stole. Propojení kláves se zařízením pod píšťalami totiž nově zajišťovaly elektrické spoje, jinak řečeno: kontakty v hracím stole a elektromagnety na vzdušnicích. Mimochodem Korandův sbor nebyl jediným sborem, který měl takto upravené varhany, tehdy šlo o jakousi „módní vlnu.“ Renovaci provedl inženýr Reindl, který vlastně vymyslel originální verzi systému elektropneumatické traktury. Bohužel postupem času začaly kontakty pomalu odcházet, jelikož se jehly kontaktů začaly křivit a lámat. Malá finanční

⁴⁰ Tento styl na sebe vrší čím dál vyšší rejstříky.

⁴¹ Uveden v příloze.

náročnost oprav těchto závad (stačil cín, pájka, drát) vedla k tomu, že se dlouhou dobu sbor s tímto stavem spokojil. Sborové finanční možnosti nebyly v době komunismu nijak závratné, šlo tedy o vítané „finanční ulehčení“, celková údržba varhan ale značně strádala.

S příchodem nového režimu se začalo diskutovat o tom, jestli kromě nutné rekonstrukce nevrátit samotný zvuk varhan do původní podoby, tedy před rok 1955. S touto ideou přišel pan Jan Doležel⁴². Jeho záměr podpořil tehdejší varhaník pan Jan Esterle, který také o nástroj pečoval. Podle jeho slov: „*Varhany barokizaci ztratily duši, kterou jim Urban dal, nezní tak, jak si to Urban představoval.*“ To vedlo k dlouhým diskuzím staršovstva. Vrátit varhany do původní podoby by bylo značně nákladné. Nákladnější než je pouze opravit. Tento problém rozdělil členy staršovstva na dva tábory. Někteří chtěli zachovat jejich barokní nádech, druzí chtěli vrátit varhany do původní romantické podoby.

Nakonec se přistoupilo k celkové rekonstrukci do původní podoby. Práce započala hned po opravě kopule v roce 2018. Do té doby do kostela zatékalo a nebyl důvod opravovat varhany dříve, než se tento problém vyřeší. Sice se voda nedostala přímo k nástroji, ale zvýšená vlhkost působila značné obtíže. Na opravy byla najata firma Dlabal + Mettler z Bílska u Olomouce. Úspěšně se povedlo vrátit varhany do původní podoby včetně pneumatické traktury. Celková cena provedení se vyšplhala na 3 000 000 milióny korun.

3.3 Kolumbárium

Karel Machotka měl při budování kostela vizi – vybudovat menší evangelickou „vesničku“ ve městě. Proto se ke kostelu mimo jiné postavily sborové domy. Věřící mohli tedy být u svého kostela celý život. A mohli být s kostelem spřízněni i po smrti, pokud chtěli své ostatky nechat v kostelním kolumbáriu. Svou roli samozřejmě hrála jistá, po staletí táhlá nevraživost mezi evangelíky a katolíky, pod které spadaly hřbitovy. Katolíci totiž v době budování kostela oficiálně nepřijali pohřeb žehem jako možnost jak nakládat s ostatky. Díky kolumbáriu přišel nový zdroj příjmů pro Korandův sbor, neboť pozůstalí platili drobný poplatek za možnost uložení ostatků svých blízkých. Navíc se zde mohly uchovávat urny lidí, kteří nepatřili k Českobratrské církvi evangelické, anebo byli dokonce bez vyznání.

V době těsně před budováním kostela se ještě předpokládalo, že kolumbárium bude stát mimo kostel. Konkrétně při jeho severozápadní straně. K tomuto řešení ale chyběl dostatečný

⁴² Toho času student AMU, který v současnosti působí jako koncertní varhaník a pedagog na univerzitě v Erlangenu.

prostor a také potřebné finance. Proto se základy kostela začaly budovat o několik metrů hlouběji, právě kvůli kolumbáriu. V kolumbáriu mají základ sloupy, které jsou statickou oporou celého kostela a které drží strop kolumbária. Kolumbárium kopíruje celý půdorys kostela. Návrh počítal s tím, že se do kolumbária bude chodit přes kostel. A právě tento návrh zachránil Korandův sbor před krachem.

Za totality byly sboru sebrány všechny sborové byty s výjimkou těch, které byly služební pro zaměstnance kostela. Správa hřbitovů se snažila získat kolumbárium pod svou správou. Nikdy toho ale nebylo dosaženo, jelikož se šikovnou argumentací zajistilo, že kolumbárium je součástí kostela, tudíž spadá po Korandův sbor. Jeden z důvodů této argumentace byl fakt, že se jinudy než přes kostel do kolumbária nedalo dostat.

Teprve po převratu v raných devadesátých letech se musela situace začít řešit. Kostel byl otevřen každý den od 8 do 18 hodin. A nebyl nikterak kontrolovaný. Tudíž se stalo, že byl kostel několikrát vykraden, či zde „řádili“ vandalové. Pan Esterle vzpomíná, že se v kostele začali scházet bezdomovci, kteří zde přechávali noc. Sbor se opakovaně snažil bezdomovcům pomoci, aby nemuseli v prostorách kostela přespávat – avšak marně. Nakonec se muselo přistoupit v roce 2013 k razantnímu kroku uzavřít kostel a nechat jej otevřen pouze v neděli pro bohoslužby anebo ve výjimečných situacích.

Do kolumbária byl vybudován vchod ze dvora, který bývá přes den otevřen. Pan farář Hamari tvrdí, že je to ku prospěchu věci, neboť staří nemusejí absolvovat cestu do schodů do kostela, ale mohou jít po rovné cestě až za urnami svých příbuzných, kterých má k dnešnímu dni kolumbárium okolo dvou tisíc.

4 Propojenost Korandova sboru s Václavem Korandou starším a mladším

Domnívám se, že je důležité se v krátkosti zmínit, proč nese Východní sbor jméno Korandův. Z Plzně pochází dva významní husitští představitelé. Václav Koranda straší – husitský kazatel a Václav Koranda mladší – diplomat a správce utrakvistické církve. Karel Machotka považoval husitství za základní kámen českobratrství. Hlavně rané husitství. Proto je důležité zmínit oba Václavy Korandy, jelikož jsou pro Korandův sbor důležití. Oba Korandové v sobě nesli něco, co Karlu Machotkovi imponovalo. Bojovnost a neústupnost prvního Václava a přemýšlivost a ochota pro dialog Václava druhého. Z tohoto spojení vychází dokonalá metafora pro vyjádření podstaty Českobratrské církve evangelické.

4.1 Václav Koranda starší

Václav Koranda starší žil (pravděpodobně) mezi lety 1380 až 1453. Délka jeho života, stejně jako mnoho dalších informací o něm, je nám neznámá. Václav Koranda starší po sobě nezanechal žádné ucelené literární dílo. Známy je však fakt, že šlo o plzeňského kazatele z kupecké rodiny, který kázal v kostele svatého Bartoloměje. Přesto se však obrátil na stranu radikálních husitů, kteří měli v Plzni poměrně dosti velkou základnu. Plzeň byla v té době poměrně velké⁴³ a bohaté město těžící z obchodu. Avšak prospěch z tohoto bohatství měla pouze malá vrstva obyvatel, kteří sice byli pro změnu v tehdejší církvi, avšak pouze pro potrestání zlořádů. Obrat k základům církve, k apoštolským vzorům, s chudinou nesdíleli.

„Náboženské poměry města byly však ovlivněny také nepěknými vztahy mezi všemi třemi mnišskými řády ve městě, jež vyrůstaly ve spory, žaloby i soudy a vzbuzovaly pohoršení.“⁴⁴ A právě proto je pro plzeňskou husitskou reformaci důležitá postava Václava Korandy staršího. Ten dokázal svými plamennými kázáními vybudit plzeňský lid k tomu, aby projevil nespokojenost s bohatstvím kněží, klášterů, ale hlavně s dominancí Řádu německých rytířů, který spravoval plzeňský špitál, který díky tomu nebyl přístupný všem. Roku 1414 lid plzeňský vyhnal německé rytíře ze špitálu. Václav Placht se ve své knize *Přehled dějin křesťanství naší vlasti* domnívá, že celou akci inicioval Václav Koranda starší, ačkoliv k tomu není žádný důkaz.

V roce 1416 se Václav Koranda starší rozhodl na svých bohoslužbách podávat Večeři Páně pod obojí způsobou. V témže roce se o něj a o jeho myšlenky začal zajímat Křišťán z Prachatic⁴⁵ – ten dokonce v roce 1417 uvedl, že *„Předtím, než se dal do kázání „kacířských bludů,“ byl všeobecně znám svou výmluvností.“⁴⁶* také apeloval na Korandu, aby se přestal vyvyšovat nad ostatní kněze a raději se stal jedním z mnoha. První díl knihy *Tábor v husitském revolučním hnutí* uvádí tyto zajímavé informace: *„O Korandovi se prý vypráví po celých Čechách, že vyhodil z chrámu obrazy, podával nemluvnatům svátost oltářní pod obojí způsobou a v ničem nedbal církevních řádů. M. Křišťán napomíná prudkého kazatele, aby zanechal fantasií (nazývá je „phantasiis impeditor), protože se tak zařazuje mezi ostatní zlotřilé kazatele, kteří putují po Čechách, tropíce neplechu. Jejich kázání o chudobě je prý však přetvářka*

⁴³ Měla až 4000 obyvatel.

⁴⁴ PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s., zde s. 127.

⁴⁵ Mistr Univerzity Karlovy, učitel a přítel Jana Husa, velmi nakloněn k umírněným husitům.

⁴⁶ MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí I. díl*. Praha: Rovnost. 1952. 453 s., zde s. 188.

*sloužící jen k tomu, aby okradli vdovy, urvali církevní platy a žili z nich.*⁴⁷“ Mistr Křišťan však nebyl jediným kritikem Korandovým. Patřil mezi ně i mistr Jan z Příbrami⁴⁸.

Roku 1417 se opět objevuje jméno Václava Korandy staršího, v tomto roce jsou původní plzeňští konšelé nahrazeni konšely z radikální větve husitů. To už má Václav Koranda starší neoficiální titul Plzeňský farář a má vliv na mnoho dalších kazatelů. Právě ona velká přízeň, které se Koranda těšil, mohla vést k táboru lidu na hoře Bzí u Blovic, který se konal 17. září 1419. Konsekvence tohoto setkání jsou přesně popsána v krátké brožuře, v *Pozvání k celocírkevnímu shromáždění na památku 550. výročí manifestu vydaného Václavem Korandou starším na hoře Bzí*, kde Václav Placht přispěl touto úvahou:

„1. Sešel se tu ve velikém počtu lid z měst a venkova z celých západních Čech.

2. Manifest odtud vydaný je výrazem obratu od trpného chiliastického očekávání posledních věcí k aktivní činnosti.

3. Manifest obsahuje stěžejní programové části Čtyř artikulů pražských – první české reformační konfese.

*4. Je výzvou k dalšímu a ještě většímu shromáždění na Křížkách*⁴⁹.⁵⁰“

Zajímavý je přístup Václava Korandy staršího k chiliastickému hnutí. I když jsou důkazy o tom, že Koranda ve svých kázáních zdůrazňoval husitskou tezi, že Plzeň je jedním z měst slunce a že každý, kdo touží po vykoupení, se má do Plzně přesunout. Sám ale nevěřil, že by nastal konec světa či příchod Krista. Jeho chiliastická vize byla specifická v tom, že věřil, že brzy musí nastat konec starého společenského řádu.

Po porážce Bohuslava ze Švamberka⁵¹ u Někmiře v lednu 1420 (někdo uvádí prosinec 1419) nastal konec konfliktu s vdovou po králi Václavu IV. Žofíí. Mír vyjednali konzervativci. Radikální zastánci husitství se tak dostali do opozice. V Plzni nastala změna. *„Vůdcové revolučního lidu v Plzni dobře uvážili všechny možnosti a dospěli k závěru, že Plzeň přestává být „městem slunce“, že ze srdcí plzeňských měšťanů vyprchala sluneční zář revoluční smělosti a odvahy, že plzeňský landfrýd a vojsky královny-vdovy znemožňují, aby se v Plzni soustředily*

⁴⁷ MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 1. díl*. Praha: Rovnost. 1952. 453 s., zde s. 188–189.

⁴⁸ Teolog a představitel utrakvistické církve mezi lety 1439 až 1448.

⁴⁹ Tábor lidu, který proběhl 30. září 1419, kde se sešel jihočeský a plzeňský lid a kde kázal mimo jiné i Václav Koranda starší.

⁵⁰ *Pozvání k celocírkevnímu shromáždění na památku 550. výročí manifestu vydaného Václavem Korandou starším na hoře Bzí*. Plzeň. 1969. 23 s., zde s. 9–10.

⁵¹ Vůdce plzeňského landfrýdu.

*revoluční síly z celých Čech. Proto přijali prostřednictvím Pražanů a uzavřeli s královskými dohodou.*⁵²“ V dohodě stálo, že 23. března 1420 musí Žižkova vojska opustit Plzeň. Ta se tak postupně stala opět katolickou. Václav Koranda opustil Plzeň spolu s Žižkovými vojáky. Brzy se stal čestným členem jeho družiny a účastnil se vítězné bitvy na Vítkově roku 1420 jakožto kněz a morální podpora vojáků. S Žižkou byl i v momentu, kdy jeho vojsko provádělo napadení Zbraslavského kláštera 10. srpna 1420. On sám volal do zbraně a vybízel k ničení všeho, co mělo nádech starých církevních pořádků.

Se vznikem Tábora se Václav Koranda velice rychle asimiloval s místními a stal se jedním z nejradiálnějších tábořských kněží. Často cestoval mezi Prahou (kde se účastnil v proti-klášterním hnutí) a Tábořem. Začátkem září 1420 jel navštívit Jindřicha Lefla, pana z Bechyně. Cesta za bechyňským pánem, kterou uskutečnil 8. září 1420, se mu stala osudnou. Václav Koranda byl poblíž Bechyně přepaden rožmberskými ozbrojenci a uvězněn na Přiběnicích. Z vězení se mu podařilo spolu s dalšími zajatými uprchnout, ovšem museli při útěku shazovat z hradní věže těžké balvany po rožmberských vojácích.

Od té doby již nikdy jako kněz nesloužil. Domníval se, že mohl někoho zabít. Nemohl svému svědomí a své víře udělat to, že by vysluhoval mše s rukou, která byla potřísněna krví, proto od té doby pouze kázal. Věznění mělo pro Václava Korandu staršího ještě jeden negativní dopad. V době své „absence“ se v Táboře volil vrchní představitel tábořské církve. Koranda měl velké šance dostat této pozice, bohužel nikdo nepředpokládal, že věznění přežije. Po návratu z Přiběnic se stal jakýmsi tábořským poslem. Opět absolvoval mnoho cest do Prahy, aby zde přednášel tábořská stanoviska proti konzervativcům.

Začátkem roku 1421 se překvapivě názorově rozchází s Žižkou. Důsledkem této rozepře byly mimo jiné i otázky chiliasmu, kterému Žižka příliš neholdoval⁵³. S Tábořem se však nerozešel, naopak vztahy v něm začal ještě více utužovat, a proto byl členem důležitých delegací. Například v lednu 1421 hájil tábořské myšlenky před mistry Karlovy univerzity. Do Basileje však vyslán nebyl. Ke konci dvacátých let se účastnil spanilých jízd společně s Prokopem Holým. Tato doba, prakticky až do jeho smrti, je bohužel poznamenána tím, že se nedochovalo mnoho informací.

⁵² MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 2. díl*. Praha: Československá akademie věd. 1955. 429 s., zde s. 25.

⁵³ Jedna z mnoha rozepří se týkala právě chiliasmu. Podle něj je totiž zbytečné uzavírat příměří s nepřítelem, neboť božím zásahem bude stejně poražen. Tomu Žižka nevěřil.

Je potvrzeno, že ve třicátých letech setrval v Táboře. Tedy v době, kdy se Zikmund Lucemburský snažil tábority potlačit. Dokonce v roce 1435 s ním měl Koranda jednání ohledně kompaktát, která odmítal. Za tuto „okázalost“ mu král udělil trest: trvalý pobyt v Táboře. Koranda toto nařízení (i přestože bylo pod výhružkou smrti) neuposlechl a několikrát se vydal do Žatce, kde se stal duchovním správcem.

Roku 1443 byl pozván spolu s dalšími významnými osobnostmi táboritů na jednání s Janem Rokycanem, při kterém byl (nejen on) obviněn z kacířství a šíření bludů. Konflikty Václava Korandy staršího pokračovaly i v roce 1451, kdy se v Táboře „dostal do křížku“ s Bartolomeem Piccolominim⁵⁴. A když roku 1452 oblehl Tábor Jiří z Poděbrad⁵⁵, byl Václav Koranda jedním z odvedených do Prahy. Zde byl nucen odvolat své názory. Václav Koranda starší, i přes věznění na Staroměstské radnici, neodvolal. Byl za to vězněn na královském hradu v Liticích, kde pravděpodobně v roce 1453 zemřel.

Tímto se uzavírá tato podkapitola, ve které jsem se snažil stručně popsat život Václava Korandy staršího. Václav Koranda starší představoval bojovnost a neústupnost, tedy vlastnosti, které byly z jistého úhlu vlastní i Karlu Machotkovi.

4.2 Václav Koranda mladší

Václav Koranda mladší se narodil roku 1425 patrně v Plzni (dodnes to není jisté). Nejedná se o syna Václava Korandy staršího, jde zřejmě o syna Mikuláše Korandy⁵⁶. Václav Koranda mladší se nazýval jako Václav z Nové Plzně. O jeho životě existuje bohužel ještě méně zmínek než o jeho jmenovci Václavu Korandovi starším, což je poměrně zarážející, neboť se jedná o osobnost, která se pohybovala ve vysokých diplomatických a náboženských kruzích a také v blízkosti jmen jako Jiří z Poděbrad (se kterým měl mimořádně vřelé vztahy a velice si ho vážil) či Vladislav II.

První zmínka o něm pochází z roku 1454, kdy vykonal bakalářskou zkoušku. O čtyři roky později v březnu 1458 je uveden jako mistr svobodných umění a učitel na Karlově univerzitě. Na jaře 1460 se stává poprvé děkanem. Zvolení neproběhlo hladce, Koranda jakožto kališník čelil katolické většině. Hlavně pak katolickým mistrům Václavu Křižanovskému a Mikuláši z Hořepníka. Konflikt byl tak velký, že se dostal až k samotnému králi Jiřímu z Poděbrad, který rozhodl v Korandův prospěch.

⁵⁴ Později papež Pius II.

⁵⁵ Oblehání byl v rámci snahy sjednotit roztráštěné husity, dokonce i za pomoci síly.

⁵⁶ Pravděpodobně bratr Václava Korandy staršího.

V životě Václava Korandy mladšího je důležité datum: 14. ledna 1462, kdy je Václav Koranda mladší, jakožto zástupce pražské univerzity, jedním z účastníků s poselstvím k papeži Piu II. do Říma, kde se měla obhajovat papežem zpochybněná kompaktáta. Této výpravy se zúčastnil spolu s kancléřem Prokopem z Rabštejna (který zastupoval české katolíky), s královským rádcem Zdeňkem Kostkou z Postupic (zástupce utrakvistů) a Václavem Vrbenským (druhý zástupce univerzity). Výprava dorazila do Říma 10. března toho roku. Koranda si z celé výpravy vedl poctivě zápisky. Korandova řeč v Římě pronesená byla prý naprosto skvělou ukázkou vrcholné diplomacie, přesto se zprvu nepočítalo s tím, že by ji vůbec pronesl. Papež spolu s kardinály chtěli hovořit hlavně s kancléřem a s královským rádcem. Jako důkaz může sloužit stať Kamila Krofty v almanachu *Korandův sbor jeho vznik, budování, popis a otevření*, kde píše: „V prvních dnech jednali papež a kardinálové toliko s oběma předními členy poselstva, Prokopem z Rabštejna a Zdeňkem Kostkou. Teprve 20. března dostali všichni čeští poslové veřejné slyšení. Když kancléř Prokop z Rabštejna učinil papeži od krále i království slib poslušnosti a papež se otázal, chtějí-li poslové ještě něco přednésti, ujal se slova Koranda. Stojel zpříma proti papeži, jal se hlasem zvukným a překotnou rychlostí přednášeti latinsky řeč jistě předem pečlivě vypracovanou, dosti dlouhou, mírnou a uctívou ve formě, ale určitou a rozhodnou ve věci. Předslav omluvu své nedostatečnosti a prosbu za shovívavé přijetí své řeči od papeže, vykládal, kterak „z darů Božího a z osvětlení Ducha svatého“ mistrové a kněží království českého a markrabství moravského poznali z Písma i ze spisů svatých doktorů pravdu o přijímání oltářní pod obojí způsobou ode všeho lidu, kterak z jejich kázání Čechové i Moravané přijali tu „svatou pravdu,“ ne z příčiny lehké, ale z pravé nábožnosti⁵⁷.“ Jeho řeč byla samozřejmě delší než zde citovaná ukáзка profesora Krofty. Není tedy potřeba se divit informaci, že papežova odpověď trvala dvě hodiny a byla zakončená zamítnutím českých argumentů, ovšem se slibem, že se poradí s kardinály. Odpověď přišla 31. března, papež v ní považoval kompaktáta za neplatná a požadoval „vymýcení bludů.“ Václava Korandu to však nezlomilo – naopak, ještě více začal pro kompaktáta brojit.

Václav Koranda mladší měl celkově život plný disputací a dialogů. Není s podivem, že se později dal do služeb arcibiskupa Jana Rokycany jakožto jeho opora v polemikách s katolíky – například s Hilariem Litoměřickým⁵⁸, univerzitním katolickým mistrem či s vřatslavským biskupem Joštem z Rožmberka⁵⁹. V té době, konkrétně mezi lety 1470 až 1471, byl Václav

⁵⁷ MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s., zde s. 20–21.

⁵⁸ Na hromničním sněmu roku 1465.

⁵⁹ V Praze na jaře roku 1465.

Koranda opět (podruhé) zvolen do pozice rektora. Od roku 1473 do roku 1487 vykonával funkci univerzitního výběřčího, jeho hlavní pracovní povinností bylo spravovat důchody pro bývalé mistry.

Když Jan Rokycana 22. února 1471 zemřel, stal se ve stejném roce Václav Koranda jeho nástupcem v pozici administrátora utrakvistické církve. Šlo o pozici, která byla rovna arcibiskupovi, ovšem tehdejší situace nepřála takovéto volbě, tudíž se zvolil tento kompromis. Stále se však jednalo o nejvyššího představeného české církve. Tuto funkci vykonával skoro 25 let. Roku 1478 znovu založil v Praze společně s utrakvistickou šlechtou konzistor⁶⁰, které předsedal. Ve stejném roce vydal na svatou Kateřinu, tedy 25. listopadu, takzvaný „pastýřský list,“ v němž vybízel k mravnímu životu a držení se Husova učení.

Jeho největším problémem ve funkci administrátora byl kritický nedostatek kněží. To proto, že získávali svěcení od biskupů mimo české země, ti byli logicky k tomuto kroku velmi neochotní. Připočtěme k tomu neustálou snahu Říma podkopat platnost kompaktát a čím dál tím větší separatistické snahy Jednoty bratrské⁶¹, ke které měl Koranda značný odpor a považoval je za sektu rouhačských odpadlíků. Koranda proto zvažoval radikální krok definitivního oddělení utrakvistické církve od Říma. V této snaze ovšem narážel na mnoho překážek. Od výhrůžek ze zahraničí po výhrůžky tuzemské – konkrétně od českých katolíků a konzervativních husitů.

Ve své funkci nezapomínal také na nutnost být s lidem. Proto od osmdesátých let začíná kázat v kapli Betlémské. Tato informace vede k otázce, zda byl Václav Koranda kněz. Kamil Krofta se k tomu v knize *Listy z náboženských dějin českých* vyjádřil takto: „*Přímé zprávy po tom nikde nenacházíme, úředních zápisech univerzitních ani jiných pramenech se Koranda nikde nejmenuje knězem, ve svých spisech se nikde nehlásí ke stavu kněžskému, naopak mluví o kněžích tak, jako by k nim nepatřil, a také není známo, že by byl spravoval nějakou faru strany podobojí. Svědčí-li to vše proti Korandovu kněžství, přece zase skutečnost, že byl 1489 kazatelem kaple Betlémské a hlavně úvaha, že nejsa knězem, sotva byl by mohl dojít úřadu nejvyššího správce církve podobojí, administrátora, nedovoluje tvrditi s určitostí, že Koranda kněz nebyl.*“⁶² S přibývajícím věkem bylo jasné, že takovou náročnou funkci nemohl Václav Koranda mladší dále zastávat. Tudíž roku 1489 odstoupil ve prospěch Mistra Jakuba ze Stříbra.

⁶⁰ Pomocný správní orgán utrakvistické církve fungující do roku 1621 – skládal se ze čtyř mužů světských a osm kněží. První založil Jan Rokycana po dobu jeho správy.

⁶¹ Založena 1457 Řehořem Krajčím, řečeným Bratr Řehoř.

⁶² KROFTA, Kamil. *Listy z náboženských dějin českých*. Praha: Historický klub. 1936. 436 s., zde s. 244 – 245.

Z univerzitního života se však nevytrácí, v lednu roku 1502 uvítal jménem Karlovy univerzity nového krále Vladislava II. V roce 1513 (ve svých 89 letech!) je opět zvolen rektorem. V této pozici vydržel až do smrti v roce 1519. V té době je nejvíce literárně činný. Jeho spisovatelská činnost obsahuje velmi zajímavé texty. Jde hlavně o polemiky a traktáty, které vydal ve sborníku Korandův manuál. Jde například o texty s názvy: *O zpívání a čtení českém*, který je obhajobou českého jazyka při bohoslužbách, *O rozdávání dítkám*, který je o svátosti oltářní. Sborník obsahuje i Korandův nejdelší traktát *O velebné a božské svátosti oltářní, kterak má přijímána býti od věrných křesťanuov*, který je mířený proti pánovi Zajícovi z Hasenburka, v němž argumentuje, proč je nutné přijímat pod obojí způsobou.

Václav Koranda mladší zemřel 1. února 1519. Bylo mu 95 let. Jeho život je dokonalou metaforou snahy o změnu cestou ráznou, zato diplomatickou. Jde tedy o druhou polovinu vlastností, kterých si Karel Machotka vážil. Spolu s životem a činy Václava Korandy staršího je osobnost Václava Korandy mladšího dokonalým vzorem pro Českobratrskou církev evangelickou dle Machotkova vidění.

5 Dějiny Korandova sboru po roce 1954

Domnívám se, že je načase se vrátit k samotným dějinám Korandova sboru, které bych rád sledoval až do současnosti. Záměrně jsem si zvolil rok 1954 jako milník, jelikož v tomto roce zemřel Karel Machotka, který byl bezesporu otcem celého sboru a kostela. Jak jsem již uváděl v úvodu, rozhodl jsem se tyto dějiny periodizovat podle farářů, kteří v daném období v kostele sloužili, a do období jejich služby sepsat všechny podstatné události, které se v Korandově sboru udály a které jej ovlivnily. Samozřejmě neopomenou charakteristiku těchto osobností a jejich činy.

Musím však s politováním předeštit, že se dostáváme do období, o jehož historii není zpracována žádná publikace a o které jsou archivní prameny velice kusé. Výjimku tvořil archiv Synodu Českobratrské církve evangelické, který mi poskytl korespondenci mezi ním a Korandovým sborem. Primárním zdrojem informací však byla metoda sběru orální historie, tedy rozhovory s pamětníky, které jsem jmenoval v úvodu.

5.1 Jaromír Klimecký (farářem od roku 1951 do roku 1979)

Farář Jaromír Klimecký, který původně sloužil v Rokycanech, byl staršovstvem zvolen do pozice faráře 3. června roku 1951. Zvolen byl jednomyslně všemi 526 hlasy. Jediný protikandidát Břetislav Hladký se před volbou vzdal svého postu. Farářem Korandova sboru v Plzni se Jaromír Klimecký stal 9. září roku 1951, tedy ve stejném roce, ve kterém podal Karel

Machotka rezignaci. Měl k pomoci diákona⁶³ a později vikáře Stanislava Kureše, který byl nápomocný už Karlu Machotkovi.

5.1.1 Osobnost Jaromíra Klimeckého

Farář Klimecký přišel do sboru v padesátých letech, tedy v dobách nejtěžší totality. Přesto šlo o osobnost, která se režimu nebála. Pan profesor Viktor Viktora vzpomíná, že farář Klimecký vedl neobyčejně odvážná a otevřená kázání, ve kterých reflektoval soudobou politickou situaci a přenášel ji do morálního prostoru. Pan profesor si pamatuje na větu z Klimeckého kázání, kterou mi přesně odcitoval: „*Uvědomte si, že všichni naši představitelé a politici nám lžou.*“ To, že nebyl za tuto větu nikterak perzekuován, si pan profesor Viktora vysvětluje oddaností a soudržností členů sboru. Jaromír Klimecký nebyl takto ostrý pouze v kázáních, korespondence mezi sborem a Synodní radou se jen hemží Klimeckého kritickými nářkami na soudobý režim. Klimecký nechával dokonce ve dnech, kdy si Plzeň připomínala květnové osvobození, vyvěsit v kostele vedle vlajky československé a sovětské také vlajku americkou.

Pan Řezníček i pan profesor Viktora ho vnímali jako charakterního a morálně silného člověka. Aktivně navštěvoval nemocné členy sboru a trávil s nimi značnou část svého volného času. Také se snažil, aby mladí měli nejlepší zážitek z kázání, proto několikrát apeloval na to, aby starší členové seděli v zadních lavicích a aby mladší seděli vpředu. Také orodoval za to, aby před kostelem stál nějaký představený staršovstva a vítal se s příchozími.

5.1.2 Sbor během padesátých let

Totalitní doba na sbor velmi doléhala. Je bezesporu jasné, že po komunistickém převratu v roce 1948 a následném znárodnění činžovních domů byly sboru odebrány všechny byty ve třech sborových domech. Odebráno bylo také právo vybírat nájemné v obchodech, které sídlily v přízemí sborových domů. Jediné, co sboru zůstalo, byl samotný kostel, kolumbárium a byty pro faráře a kostelníka. Kolumbárium nepřípadlo Správě hřbitovů jen proto, že bylo pod kostelem a tím pádem součástí budovy. Šlo tedy o jediný pravidelný finanční příjem sboru, ke kterému se přidaly samozřejmě příspěvky věřících.

V této době se musely všechny křesťanské církve semknout bez ohledu na své rozdíly. Korandův sbor významně spolupracoval s Husovým sborem na Jižním předměstí v Plzni. A současně se snažil co možná nejvíce spolupracovat se sbory Československé církve husitské, ke které měl nejbližší. Pan Jaroslav Řezníček vzpomíná, že kurátor Korandova sboru docent

⁶³ Laik, který může provádět bohoslužby.

Jerie, který byl zároveň kurátorem seniorátním⁶⁴, se přidal k Mírové práci⁶⁵ proto, aby získal pro Korandův sbor „plusové body“ od státního aparátu. Také dodává, že staršovstvo schválně změnilo název svých schůzek. Do té doby nesla tato setkání název Schůze staršovstva, to však příliš připomínalo jakékoliv tehdejší povinné schůze, tudíž se název změnil na Poradu staršovstva.

Od paní Heleny Řezníčkové, která v padesátých letech chodila do „Mládeže“⁶⁶, jsem se dozvěděl, že po těchto schůzích se členové zdržovali před kostelem déle, než bylo nutné. Dělalí takto jistou formu protestu, jelikož věděli, že v protější budově na Denisově nábřeží sídlí Státní bezpečnost a oni jí chtěli dát najevo, že se nebojí vydaného zákazu o shromažďování.

Na Korandův sbor také chodila různá udání. Jako příklad je možno uvést jednu korespondenci mezi Synodní radou a Korandovým sborem. Na Synodní radu přišlo roku 1959 udání, že si faráři Korandova sboru účtují za pohřeb 20 korun, což bylo protizákonné. Synodní rada žádala vysvětlení. Jaromír Klimecký se za sbor hájil tím, že jde o naprostou nepravdu. Sbor si nikdy nenechával platit za takovéto služby. Pokud farář dostal nějakou částku, byl to pouze dobrovolný dar od pozůstalých. Jelikož korespondence týkající se tohoto tématu dále nepokračuje, je možné tvrdit, že dál se tento „incident“ neřešil.

15. dubna 1958 změnil Korandův sbor svůj oficiální název. Již nešlo o Východní Korandův sbor – kde slovo „východní“ bylo dáno Synodní radou pro odlišení od Západního Husova sboru. Toto označení však nikdo nepoužíval. Jako nový název byl vybrán: Českobratrský evangelický Korandův sbor v Plzni – zkráceně Korandův sbor.

5.1.3 Stanislav Kureš (vikářem od roku 1927 do roku 1966)

Pan vikář Kureš přišel do sboru 1. července 1927 jako diákon. Původně sloužil ve Strakonících, později ve Kdyni. Po devítileté službě v Korandově sboru, tedy roku 1946, se z něj stal vikář. Po celou dobu působení byl nápomocen Karlu Machotkovi, který nemohl stíhat starost o všechny kazatelské stanice, sledování výstavby kostela a přípravu kázání. Vikář Kureš měl velmi blízko k loutkovému divadlu. Pan Malina vzpomíná, že měl pro nedělní školu⁶⁷ připravené loutky, které využíval jako pomůcku při výuce náboženství pro děti. Prý to byl velmi hovorný, extrovertní člověk.

⁶⁴ Představený laické části seniorátu, který řídí jednotlivé sborové kurátory a je podřízen synodnímu kurátorovi.

⁶⁵ Neplacená pracovní činnost obyvatel.

⁶⁶ Spolek mladých členů sboru, jejichž setkání se účastnil i farář, které přednesl krátké kázání, po něm nastoupil člen „Mládeže“ s referátem na danou teologickou problematiku, po kterém následovala diskuze.

⁶⁷ Výuka teologie pro děti během bohoslužeb.

Sboru sloužil až do 1. ledna roku 1966, kdy zažádal o důchod. Ve stejném roce zemřel.

5.1.4 Krátká služba faráře Jana Šoltésze (od roku 1966 do roku 1968)

Když Stanislav Kureš zemřel, bylo potřeba zajistit jeho nástupce. Takto velký sbor, jako byl Korandův sbor, potřeboval a stále potřebuje ke své existenci dva faráře. Proto byl z Chrástu u Plzně povolán farář Jan Šoltész.

Jeho zvolení proběhlo 17. dubna 1966, zvolen byl jednomyslně. Jeho protikandidáti byli faráři Pavel Fojtů z Domažlic, Jaromír Sklenář z Hořátve a Jan Dusa, tehdy již důchodce, bývalý farář z Chotiněvsi. Korespondence mezi Synodní radou a Korandovým sborem dokládá, že faráře Dusa navrhla Synodní rada v době, kdy ještě žádní protikandidáti nebyli, což se Synodní radě příliš nelíbilo. Šoltész byl slavnostně instalován⁶⁸ 11. září 1968 synodním seniorem Miroslavem Rodrem.

Jan Šoltész byl však ve sboru pouze od roku 1966 do roku 1968, kdy přešel do Husova sboru. Důvod jeho přestupu byl dosti netradiční. Manželka Jana Šoltésze vlastnila na Borech rodinnou vilu, do které se chtěli oba přestěhovat. Pokud by tak učinil, uvolnil by se volný sborový byt, který měl sbor vyhrazený pro faráře, a tento by propadl státu. Proto se tedy pan farář Jan Šoltész rozhodl po souhlasu od staršovstva pro opuštění sboru a k přechodu do Husova sboru. Tento případ uvádím jako příklad toho, jakými složitostmi si museli faráři, a tím pádem celý sbor za totality procházet.

Pan kurátor Beneš vzpomíná na faráře Šoltésze jako na duchovního, který byl velmi zbožný, vyrovnaný a oddaný církvi a který byl pro Husův sbor velkým přínosem.

5.1.5 „Třicátníci“

V roce 1967 se pan Jaroslav Řezníček dozvěděl, že ostatní českobratrské sbory v Československu mají kroužek zvaný „Třicátníci“⁶⁹. Šlo o schůze bývalých členů „Mládeže“, při kterých probíhala společná diskuze na různá témata. Jak členové staršovstva, tak i členové sboru byli tímto nápadem nadšeni a rozhodli se panu Řezníčkovi v tomto úsilí co možná nejvíce pomoci. Pomáhal také farář Jan Šoltész.

Je však důležité vysvětlit, co byli tito „Třicátníci“. V praxi se jednalo o skupinové setkání, které se konalo vždy první pátek v měsíci a ve kterém měl vždy pozvaný odborník referát na téma, které si vybral. Samotné přednášky předcházelo krátké čtení z Bible a následná

⁶⁸ Uveden do služby.

⁶⁹ Podle období, kdy byli členové narozeni – 30. léta.

úvaha nad vyřčenými slovy. Tyto schůze ale nebyly nikde oficiálně hlášeny, předpokládalo se, že úřady by toto nedovolily. Nemohly se tedy konat v prostorách kostela. Členové se scházeli v bytě faráře, kde ovšem nebylo mnoho místa, tudíž nebylo neobvyklé, že někteří účastníci museli sedět na zemi. Díky pečlivosti pana Řezníčka, který si o každém setkání vedl podrobný zápis, je možno vysledovat jaká témata a jací odborníci se zde v průběhu let vystřídali.

První setkání proběhlo 9. prosince roku 1967. Přednášku měl senior Ródl. Druhou pak farář Šoltész. Třetí přednášku je třeba zmínit, neboť ta byla přelomová. Přednášel zde Petr Hájek, což byl varhaník a kurátor sboru U svatého Salvátora v Praze a který jakožto vystudovaný matematik přednášel na téma O matematice aneb precizní matematická logika. Nutno dodat, že někteří členové sboru nebyli tímto tématem příliš nadšeni, jelikož bylo značně „neteologické.“ Druzí však toto kvitovali s povděkem, jelikož se dozvěděli informace, ke kterým by jen tak nepřišli.

Dovolím si uvést ještě několik důležitých přednášek. Například přednášku faráře Jana Dusa, který byl člen Nové orientace⁷⁰, o které přednášel. Přednášel zde několikrát i profesor Václav Placht, známý plzeňský historik. Přednášku vedl jednou i samotný pan Řezníček na téma: O generačním problému. Na schůzkách „Třicátníků“ se také objevil pražský katolický kaplan Šojch. Toto jen dokazuje, jak moc ekumenicky byl Korandův sbor laděn. Velice netradiční přednášku vedl inženýr Stol, který se rozhovořil na téma automatizace železnic. Na konec uvedme faráře Kenera ze Kdyně, který se rozhodl pohovořit o svých dojmech z návštěvy NSR. Netřeba říkat, že se na této přednášce sešlo mnoho členů sboru.

Jak je vidno, schůze „Třicátníků“ byly skutečně různorodého charakteru. To tedy svědčí o tom, že členové tohoto sdružení byli otevření jakémukoliv tématu, ale také i jakémukoliv názoru. Setkávání „Třicátníků“ trvá do současnosti, avšak schází se pouze na novoroční schůzi, která je bez tématu, pouze se zde debatuje na libovolné téma.

5.2 Pavel Pellar (farářem od roku 1969 do roku 1991)

Po odchodu faráře Jana Šoltésze, přišel do sboru farář Pavel Pellar z Libkovic. Volba proběhla dvakrát, a to 8. a 15. června roku 1969. Zvolen byl jednomyslně, neměl protikandidáta. Jediným možným protikandidátem byl farář František Němec z Rumburku. Toho však dle slov pana Řezníčka nechtělo staršovstvo, neboť neměl zkušenosti s vedením velkého sboru, ke kterému

⁷⁰ Šlo o spolek patnácti farářů, kteří se stavěli na odpor proti státnímu nařízení, které tvrdilo, že by církevní tajemník strany mohl zasahovat do kázání farářů. Každý z tohoto spolku byl brzy zbaven možnosti kázat.

připadalo krom kazatelských stanic také mnoho sborových aktivit. Místo faráře zaujal 1. srpna 1969. Jako farář působil Pavel Pellar hned ve dvou obdobích⁷¹.

5.2.1 Osobnost Pavla Pellara

Ať jsem mluvil s jakýmkoliv pamětníkem, každý vždy hovořil o Pavlu Pellarovi pouze v superlativech. Pan Esterle na něj vzpomíná jako na faráře, který měl ohromný pastorační cit. Vždy se zajímal o rodinu pana Esterleho, o něj samotného, ale i o jeho názory na dané téma. Pan Beneš tvrdí, že šlo o člověka, který byl velmi tolerantní a který dokázal přitáhnout lidi do kostela. Jeho kázání byla vždy velmi silná. Pan Malina mne obeznámil s příhodou, jak se mu farář Pellar nabídl, že přestěhuje pana Malinu s manželkou ve svém volném čase svým automobilem z Plzně do Mariánských Lázní. Farář Miroslav Hamari se domnívá, že právě díky trpělivosti a schopnosti vysvětlit vše, v čem věřící tápal, udělal Pavel Pellar velmi záslužný čin pro evangelizaci Plzně a okolí. Nutno ještě zmínit jeho ochotu podporovat všechny akce Korandova sboru a jeho pravidelné návštěvy věřících v nemocnicích.

Svá kázání měl vždy pouze v bodech. Nikdy je neměl napsaná celá. Pan Esterle vzpomíná, že se mu farář Pellar svěřil, že tato forma kázání je pro něj lepší, jelikož to, co říká, také v danou chvíli myslí. Nad sdělením přemýšlí v okamžiku kázání a „nepapouškuje“ text, který napsal předtím. Jeho kázání byla údajně velmi srozumitelná.

Jeho syn Ondřej Pellar vzpomíná, že jeho otec vždy nechával „Mládeži“ velký prostor. Pokaždé, když se „Mládež“ názorově rozdělila nad danou problematikou, rozhodl se pan farář Pellar do diskuze nezasahovat. Nechal mladé, aby mezi sebou diskutovali a tím si užili alespoň „malý ostrov“ demokracie v totalitní společnosti. Dokonce i opouštěl místnost, aby se nikdo „nedržel vzadu.“ Po návratu vyslechl argumenty stran a udělal z nich elegantní závěr.

Domnívám se, že je potřeba uvést informaci, která dokonale reflektuje tehdejší státní perzekuci církevních představitelů. Manželka faráře Pellara Radmila byla učitelka. Po příchodu do Plzně však nemohla sehnat místo. Žádná škola nechtěla přijmout manželku faráře. Nakonec získala místo kuchařky na 22. základní škole, později družinářky ve škole na Jiráskově náměstí, avšak ani na jedné pozici dlouho nepobyla. Nakonec začala pracovat jako sborová sestra Korandova sboru.

⁷¹ Druhé období: 1998–2001

5.2.2 Reforma Vzpomínky za zemřelé

Korandův sbor je jeden z mála českobratrských sborů, který si pobožností připomíná zemřelé. Mohlo za to několik důvodů, tím prvním bylo slavnostní otevření kolumbária 13. prosince 1936, kdy se v kolumbáriu konala slavnostní pobožnost – tudíž zárodek pro tradici.

Druhým důvodem byl fakt, že mnoho členů Korandova sboru přišlo z přestupového hnutí. Byli to lidé vychovaní v katolické tradici, kterým se českobratrské vyznání velice zamlouvalo, tudíž se rozhodli k němu přejít. Nebyli však dokonale seznámeni s evangelickou tradicí a domnívali se, že výše zmíněná slavnostní pobožnost, která se konala 13. prosince, se bude opakovat každoročně.

Třetím a posledním důvodem bylo ztroskotání plánů nechat sborové domy pouze pro členy sboru. Tento nápad zhatila Mnichovská dohoda, která „vystěhovala“ Čechy z pohraničí. Tito se pak uchýlovali do vnitrozemí a Plzeň byla prvním větším městem, na které narazili. Když se hledal prostor, kde by uprchlí mohli žít, přihlásil se Korandův sbor, který nabídl ze solidarity a z křesťanské morálky volné byty ve sborových domech. Tímto krokem se také stalo to, že mnoho „nových nájemníků“ si přálo býti po smrti uloženo v kolumbáriu. Karel Machotka se tomuto přání později podvolil a navíc rozhodl, že své ostatky v urně může uložit v kolumbáriu kdokoli, pokud bude jeho rodina platit příslušné poplatky. Díky tomu se opakoval už jednou zmiňovaný scénář. Pozůstalí nemuseli být pouze katolíci, mnozí byli bez vyznání, byli pouze ovlivněni katolickou tradicí dušiček, tudíž si je přáli vykonávat.

Později se stalo tradicí, že se každoročně v době konání katolických dušiček konala evangelická obměna svátku Památky zesnulých, tedy Vzpomínka za zemřelé. Při tomto setkání pozůstalých proběhla pobožnost v kolumbáriu, četla se jména zemřelých členů sboru a jejich skutků pro Korandův sbor. Tuto tradici vykonávali faráři Machotka, Klimecký a Šoltész, avšak farář Pellar se proti tomu ostře ohradil, jelikož tato tradice byla v rozporu s evangelickým učením. Navrhl proto kompromis. Vzpomínka za zemřelé se bude držet dále, avšak pobožnost nebude probíhat v kolumbáriu, ale v kostele. Při této bohoslužbě se vzpomene na zemřelé a přitom to nebude v rozporu s evangelickým učením. Svou roli také hrál fakt, že se schránky v kolumbáriu rozšířily natolik, že bylo potřeba několika nových polic, které ovšem zabraly místo pro jakékoliv větší shromáždění.

5.2.3 Tábor v Chotěboři

Pavel Pellar měl vždy blízko k dětem. Stejný vztah měl i jeho přítel Jaroslav Vetter, farář v obci Střešovice, odkud Pavel Pellar pocházel. Oba měli velkou vizi zřídit stálý evangelický tábor

pro děti. Pokusů zbudovat takovýto stálý komplex bylo mnoho a všechny, i přes všeobecnou snahu a podporu od Synodní rady, selhaly. Na podzim 1968 se farář Pellar s farářem Vetterem doslechli od doktora Šedivého⁷² o Chotěboři. V prosinci toho roku se do vytipovaného místa vydali. Našli tam opuštěnou ubytovnu horníků z nedalekého uranového dolu, který byl již dávno uzavřen. Tento prostor však nešel zakoupit, jelikož se v ubytovně nacházel sklad půdních vzorků z celého tehdejšího Československa. V Chotěboři bylo však mnoho dalších míst, které dovolovaly stavbu tábora. Nakonec se po dohodě se synodní radou našel kompromis. Farář Jaroslav Vetter píše ve sborníku, který byl vydán na počest 40. výročí tábora v Chotěboři, toto: „Synodní rada se 28. května definitivně rozhodla vybudovat tábor pro děti na pozemku ve vlastnictví paní Zázvorkové v Chotěboři a pověřila svou kancelář, aby pozemek vykoupila a zahájila veškerá jednání směřující k urychlenému zahájení stavby.“⁷³

Úřady zprvu nic nenamítaly, a tak 1. května roku 1969 začaly zeměměřičské práce. Samotná stavba byla zahájena 17. července téhož roku. Stavba byla zhotovena z montovaných TESKO domů. Do Chotěboře dojíždělo mnoho dobrovolníků. Často to byli studenti bohosloví, příbuzní farářů či členové Korandova sboru a sboru z pražských Střešovic. Brzy se přidali přátelé (bývalí skauti) Vladimíra Moravce, který byl svého času oblastní ředitel Komunálních služeb a který se stal jakýmsi organizátorem stavby. Tito zde vystavěli celkem tři domy – dvě ubytovny a jednu jídelnu s kuchyní.

Během stavby samozřejmě naráželi na mnoho problému. Jedním z nich byla neochota obchodů prodávat materiály na účely této stavby. Jaroslav Vetter vzpomíná, že mu bylo řečeno, že to bylo obchodům „doporučeno“ od státních institucí. Další překážkou byl nízký počet pracovníků, kteří zde pracovali víceméně jenom za stravu, tudíž se nestíhalo a hrozilo, že tábor nebude postaven do léta 1971, kdy měl proběhnout první běh. Poslední překážkou bylo počasí, které bylo při stavbě velmi deštivé. Finance se pro stavbu získávaly z dobrovolných darů, z fondů synodní rady anebo z fondů evangelických církví ve Švýcarsku a v Německu – tito však nemohli posílat přímo peníze, tudíž podporovaly stavbu například tím, že zakoupili pro její účel osobní automobil.

První běh se nakonec uskutečnil v roce 1971, avšak byl v prostorách, které byly velmi provizorní. Samotný běh byl o jeden týden zkrácen. Dedikační slavnost proběhla 4. července 1971. Tábor otevíral synodní senior Václav Kejř. V tento den byly přihlášené děti rozděleny do deseti „doupat“ podle věku a pohlaví. Každá z těchto skupin měla svůj individuální program a

⁷² Přítel farářů Pavla Pellara a Jaroslava Vettera.

⁷³ VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0, zde s. 40.

každá se zaměřovala na jinou biblickou problematiku. Nutno dodat, že mnozí evangeličtí studenti pedagogických fakult, kteří chtěli vytvořit soukromý protest proti režimu, volili chotěbořský tábor schválně pro svou povinnou letní praxi s dětmi jakožto vedoucí v těchto táborech. Byla by škoda nezmínit vzpomínku pana Esterleho, který uvádí, že Jaroslav Vetter měl velmi blízko k americkým animovaným filmům. Děti se díky jeho zálibě mohly setkat s disneyovskými postavičkami, které měl farář Vetter velmi rád a nechával jimi zdobit dveře od ubikací.

Druhý běh, který měl proběhnout v létě 1972, byl zrušen těsně před začátkem. Zákaz vydal krajský církevní tajemník v Hradci Králové. Zákaz byl vydán proto, že tábor byl úředně veden jako rekreační, nikoliv jako dětský, tudíž se na něj vztahovaly normy, které nebyly splněny. Toto ovšem nebyla pravda, jelikož s úřady se vždy hovořilo o tom, že chotěbořský tábor je tábor dětský. Bohužel existoval jeden dokument, ve kterém byl tábor mylně veden jako rekreační. Podmínky dětského tábora však Chotěboř splňovala. Tajemník byl ale neoblomný, tudíž se musely vrátit zálohy rodičům a muselo se vymyslet co s volným létem. „*Pro srpen 72 jsme zvolili formu brigád na dokončení stavby střediska a úpravy terénu. Tím jsme umožnili pobyt několika rodinám, jejichž děti byly do Tábora přihlášeny a ovšem i mládeži – brigádníkům. Zároveň jsme získali zkušenosti, z nichž vyplynul návrh, abychom tábor nadále užívali pro evangelickou rodinnou rekreaci.*“⁷⁴

Aby nebylo starostí málo, přišel příkaz, že se bude opět těžit uran z nedalekého dolu, jehož štola byla zasypána kameny, o kterých se soudilo, že jsou pouze uranová „hlušina“, avšak s novými možnostmi zpracování uranu se s nimi mohlo pracovat. Když se zjistilo, že těžba neohroží zdraví táborníků, nabídli farář Pellar s farářem Vetterem jednu ubytovnu pro horníky. Toto gesto nemohlo nechat příslušné úřady chladné, jelikož díky tomuto rozhodnutí ušetřily finanční prostředky za ubytování horníků a byli vstřícnější, pokud šlo o tábor.

Jak bylo již zmíněno, z dětského tábora se stal tábor rekreační – tedy pro rodiny. Sbory se velice rychle přizpůsobily. Paní Řezníčková vzpomíná, jak se během chvíle „nafoukly“ rodiny o několik dětí, jen aby se do Chotěboře dostalo co nejvíce mládeže. Program se změně samozřejmě také přizpůsobil. Bohoslužebný nádech zůstal, byl zde však prostor pro vlastní aktivity (výlety, besedy, rekreace,...). Brzy se přidaly běhy i pro seniory, které probíhaly na konci srpna.

Pan Esterle připomíná, že jeden týden pobytu byl vyhrazen pro takzvané Mírové kurzy – přednášky teologického charakteru. V těchto přednášel mimo jiné také známý expert na Starý

⁷⁴ VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0, zde s. 27.

zákon profesor Heller či představitel české medievistiky profesor Amadeo Molnár. Název pro tuto akci byl vybrán záměrně. Šlo o to „zmást“ úřady, které se tímto zbytečně nezabývali obsahem kurzu.

Začátkem července roku 1979 přibyl táboru ještě jeden dům. Ten však poškodil při stavbě déšť. Sloužil tedy jako technické zázemí či jako místo pro přespaní těch, kteří nevyžadovali velkého pohodlí.

Do Chotěboře se ovšem nejezdilo pouze v létě. Oblíbené byly také i návštěvy v zimě, podotýká kurátor Beneš. Chotěboř byla vždy hojná na sníh, a tudíž si zde mohli užít volno i členové sboru, kteří měli blíže k zimním měsícům.

S přibývajícím věkem Pavla Pellara a Jaroslava Vettera začali středisko spravovat jiní evangeličtí faráři. Pan Pellar často středisko v průběhu let navštěvoval. Dle vzpomínek jeho syna Ondřeje Pellara si nikdy nestěžoval na to, že je středisko vedeno jinak než za něho.

V devadesátých letech opadl zájem o tuto akci hlavně díky nové možnosti vycestovat. Dnes se ale Chotěboř vrací ke svému životu jako evangelické rekreační středisko. Korandův sbor již nepatří mezi iniciátory táborových běhů a aktivit. Posledními spojujícími „nitkami“ byli bratři Esterlové, kteří pořádali takzvané Hudební běhy, avšak po jejich odchodu ze sboru ztratil Korandův sbor i toto poslední spojení.

5.2.4 Biblické hodiny s hostem

Je zřejmě již tradice Korandova sboru zajišťovat svým členům přísun teologických informací nejen prostřednictvím kázání. Vzpomeňme na „Třicátníky“, ke kterým se později přidají Trialogy, o kterých se zmíním v další podkapitole. Jednou z dalších možností, jak se mohl věřící či nevěřící člověk setkat s jiným pohledem na víru, byly Biblické hodiny s hostem. Tyto měly své trvání od roku 1972 do roku 1989.

Byla to možnost setkat se s univerzitními profesory teologie z Komenského evangelické fakulty v Praze, kteří zde přednášeli na téma jimi vybrané části z Nového či Starého zákona, anebo reflektovali soudobé dění či nějaké téma pohledem křesťana, který měl vystudovanou vysokoškolskou teologii.

Tomuto shromáždění však předcházel projekt z roku 1970 s názvem: Večer rozhovorů o současném křesťanském myšlení a životě. Zde přednášeli nejen evangeličtí profesori, ale také katoličtí či z Církve bratrské. Brzy však přišel zákaz ze strany státu. Režim nerad viděl katolické učence šířit své myšlenky více, než bylo nutné. Proto o dva roky později vznikly tyto, již pouze evangelické, Biblické hodiny s hostem.

Pan Jan Esterle mi při našem rozhovoru řekl, že to byla zkušenost nejen pro posluchače, ale i pro přednášející, kteří museli svou přednášku upravit tak, aby tomu rozuměli i laici. Přednášející byli často zvyklí na vysokoškolské posluchače jejich přednášek. Po každé přednášce následovala živá diskuze. Pan Řezníček se mi svěřil, že na tuto akci docházeli i lidé, o kterých se říkalo, že mají něco společného se Státní bezpečností. Posluchači i přednášející se tedy museli mít velmi na pozoru, aby se nějakým prohlášením nedostali do potíží.

5.2.5 Trialogy

Na konci sedmdesátých let v době normalizace neměla žádná církev v tehdejší Československu „na růžích ustláno“. Stát se pokoušel (nejen v tomto období) církvím co nejvíce škodit. Největší perzekuci zažívali katolíci. Těm bylo, mimo jiné, zakázáno tvořit sbory mládeže, kde by mladí věřící mohli diskutovat o víře. Českobratrská církev evangelická tímto zákazem však netrpěla, a tak se zrodila v hlavách věřících myšlenka uspořádat pravidelná setkávání pro věřící z církve evangelické, církve katolické a přizváni byli i členové Církve bratrské. Pořadatelem byl Korandův sbor, v jehož prostorách se Trialogy konaly.

Trialogy byly tedy setkávání s dvouměsíčním odstupem, během kterých se řešily teologické otázky z pohledů různorodých věřících. Na každé schůzi se určilo téma schůze další. Většinou to bylo formou anketní otázky. Nejvýmluvnějším důkazem bude ukázka z almanachu, který vydal Korandův sbor k příležitosti 70. výročí od stavby kostela, ve kterém pan Miloslav Esterle vzpomíná na Trialog, který se konal 16. března 1983 a kde se řešila tato otázka: „Jak přivádět lidi ke Kristu“ s podotázkami:

„1/ Když se někdo o tobě dozví, že jsi křesťan, a zeptá se tě, co ti víra přináší do života, co odpovíš?

2/ Kdy myslíš, že je tvé svědectví neúčinné a proč?

3/ Které formy, jaký způsob svědectví, jsou schopny oslovit dnešního člověka?

4/ Myslíš, že společenství, ve kterém žiješ, je schopno přijímat nevěřící a dovést je ke Kristu? Jestliže ne, co udělat pro zlepšení? Jestliže ano, máš nějaký příklad nebo radu pro ty, kteří takovým společenstvím nejsou?

5/ Tvůj problém, tvé otázky v oblasti křesťanského svědectví⁷⁵“

Všechny Trialogy tiše zaštiťoval farář Pavel Pellar. Právě ten vždy radil s výběrem témat, která se musela hlásit tajemníkovi pro církevní záležitosti, jelikož úřady tato

⁷⁵ Korandův sbor 1936–2006: Sborník k 70 letům otevření kostela. Plzeň: Korandův sbor. 2006. 18 s., zde s. 14.

shromáždění pečlivě sledovaly. Byly totiž na rozdíl od „Třicátníků“ oficiální. Farář Pavel Pellar dokázal vždy v případě potřeby příslušné úřady ujistit o neškodnosti akce a vše se snažil podat tak, aby se režim o Trialogy nezajímal více, než bylo nutné. Pan Jan Esterle se při našem rozhovoru zmínil, že šlo o jednu z prvních ekumenických akcí. Dodává, že se není čemu divit, jelikož Plzeň byla až na individuální výjimky vždy ekumenicky zaměřená.

5.2.6 Pěvecký sbor De profundis

Zprávy o tom, že v Korandově sboru působil i pěvecký sbor, pochází již z roku 1935, jelikož se účastnil slavnosti při položení základního kamene kostela. Další zmínky o něm souvisí se slavnostmi, které se konaly s otevřením kostela. Sbor působil i po celou dobu druhé světové války. Pokles členů začal až v padesátých letech. Jelikož neexistují žádné prameny, které by hovořily o aktivitě sboru v letech šedesátých, dá se předpokládat, že v této době Korandův sbor žádný pěvecký sbor neměl.

Změna nastává v roce 1972, kdy se tradici chrámového sboru pokouší obnovit Miloslav Esterle. Souběžně však vznikl mezi „Mládeží“ komorní pěvecký sbor De profundis, jehož vznik Miloslav Esterle také inicioval. Pan kurátor Beneš mi poskytl krátkou vzpomínku na dobu, kdy ve sboru působil. Pro něj šlo o velmi silný zážitek, jelikož věrouka byla pomocí zpěvu a hudby ještě intenzivnější. Sbor De profundis nekonceptoval pouze v Plzni. Koncerty byly i v jiných českých městech minimálně jednou za půl roku. Repertoár sboru tvořily kromě klasické duchovní hudby také černošské spirituály, z nichž byli mladší členové nadšeni a velice rádi je perforovali.

Sbor De profundis dnes nekonceptuje. Není však oficiálně zrušen. Korandův sbor tedy v současné době nemá žádný pěvecký sbor.

5.3 Daniel Matějka (farářem od roku 1979 do roku 1992)

Daniel Matějka přišel do sboru po smrti Jaromíra Klimeckého, tedy 1. března roku 1979. Ve sboru působil třináct let až do 31. ledna 1992, kdy přešel do Českých Budějovic.

5.3.1 Osobnost Daniela Matějky

Podle pana kurátora Beneše šlo o velice exaktní osobnost. Farář Matějka byl na rozdíl faráře Pellara přísnější a méně tolerantnější. Rád měl ve věcech naprostý pořádek, a tudíž si vše důležité zapisoval do počítače.

Další stránkou jeho osobnosti byla jakási osobní odvaha, kterou sdílel s některými členy sboru, mezi nimi byl i pan Beneš. Tito totiž jezdili v 80. letech pravidelně Prvního máje do

Jáchymova, kde je českobratrské středisko. Šlo o jistou formu manifestace nechuti účastnit se prvomájových průvodů. Vždy zde byl biblický pořad, procházky po okolí a diskuze mezi členy.

5.3.2 Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky

Pavel Pellar se celý život angažoval ve službách církve. Nejen zásluhy, ale i jeho osobnost mu vynesly pozici seniora Západočeského sboru. Stalo se tak 1. listopadu roku 1986. Na pana faráře Pellara tak připadly další starosti a nemohl se Korandovu sboru a všem aktivitám k němu přidružených tolik věnovat.

Pamětníci uvádějí, že od doby jeho zvolení seniorem nastaly mezi ním a farářem Matějkou občasně rozbroje. Staršovstvo to nejdříve přecházelo mlčením. Korandův sbor měl z tradice vždy dva faráře a bylo by bláhové si myslet, že nikdy mezi nimi nenastala žádná rozmlíska. Dle pana Esterleho byla důvodem častějších rozporů polistopadová doba. Byla pro všechny nová a značně otevřená. Přinesla s sebou mnoho nových otázek, na kterých se oba faráři neshodli. Konflikty se vystupňovaly do té míry, že muselo staršovstvo zasáhnout. Staršovstvo dalo farářům na výběr: buď konflikty přestanou, anebo jeden z nich odejde. Rozhodnutí však zaskočilo všechny. Oba faráři se rozhodli odejít. Pavel Pellar tak učinil 30. dubna 1991. Přešel do rokycanského sboru, kde chtěl do důchodu v klidu dosloužit (sám stejně plánoval dát sbor do rukou někoho mladšího, který by se vyznal v nové době). Daniel Matějka odešel k 31. lednu 1992 do Českých Budějovic. Sbor byl tedy bez farářů.

Staršovstvo tedy muselo jednat. Sboru hrozila administrace⁷⁶, což samozřejmě nikdo nechtěl, a tak se alespoň provizorně vše řešilo tak, že se zvali faráři z jiných sborů, popřípadě bohoslužby vykonávali laici dle vydaných církevních stanov. Tato situace trvala až do srpna roku 1992, kdy přišel do sboru farář Pavel Freitinger.

5.4 Pavel Freitinger (farářem od roku 1992 do roku 2000)

Pavel Freitinger byl uveden do své farářské funkce v Korandově sboru 1. srpna 1992. Do Korandova sboru přešel z Nejdku. Původně měl být pouze dočasným farářem. Nakonec zůstal ve sboru osm let. Zůstal by snad i déle, kdyby neonemocněl rakovinou, na kterou roku 2000 zemřel.

⁷⁶ Správa jiného sboru.

5.4.1 Osobnost Pavla Freintera

Pan Beneš vzpomíná na pana faráře Freintera jako na zodpovědného detailistu, který si vše poctivě zaznamenával. Dle pana Řezníčka byla jeho kázání velmi zaměřená na exegezi⁷⁷. Povahově byl velmi liberální a otevřený všem názorům, ať už teologickým či jiným. V tomto se velmi podobal svému předchůdci Pavlu Pellarovi.

Výmluvný je tento příklad, který mi sdělil pan Řezníček: Dva roky po nástupu diagnostikovali Pavlu Freinterovi rakovinu tlustého střeva. Pan farář Freinter v reakci na toto zjištění založil téměř okamžitě komunitní centrum pro lidi s tímto onemocněním. Protože centrum bylo pod jeho vedením, měly všechny schůze této skupiny skoro až bohoslužebný ráz. Bylo zde čtení z Bible a zpívaly se náboženské písně. Lidé si tuto iniciativu velmi pochvalovali, navzdory tomu byla v činnosti pouhý rok.

Pan farář Freinter byl v době zjištění svého onemocnění na celý sbor sám, proto bylo potřeba zvolit dalšího faráře. Staršovstvo se tedy rozhodlo pro Lud'ka Korpu.

5.4.2 Knihkupectví Úsvit

Po roce 1989 nastala možnost svobodně podnikat. V reakci na to vyjádřil člen Korandova sboru Elizeus Falátek, který byl mimochodem svého času seniorátním kurátorem, myšlenku zřídit v nebytových prostorech sborových domů, které nově sboru připadly, teologické knihkupectví, které by bylo ekumenicky laděno. Sbor mu bez váhání poskytl prostory. Knihkupectví se otevřelo roku 1990.

S postupem času se však začalo objevovat několik problémů. Jedním bylo Falátkovo stárnutí a druhým pomalu začínající neschopnost ufinancovat toto knihkupectví. Sbor tedy začal hledat někoho, kdo by knihkupectví převzal. Brzy se ozval Jan Fatka, karmelitán, pod jehož správou patřilo karmelitánské nakladatelství a knihkupectví. Karmelitáni měli u františkánů pronajaté prostory, ve kterých provozovali knihkupectví.

Knihkupectví Úsvit chvíli spravovali, avšak nakonec se rozhodlo, že bude nejlepší vykoupit všechny knihy od pana Falátka a ty prodávat v jednom knihkupectví – tedy ve Františkánské ulici.

5.5 Luděk Korpa (jáhen od roku 1994 do roku 2003)

Luděk Korpa byl člen sboru od roku 1985. Do sboru přišel jako nově uvěřivší člověk. V osmdesátých letech sloužil v armádě jako letecký technik. Brzy po svém příchodu začal

⁷⁷ Kritické a objektivní zkoumání Bible.

studovat teologii. V roce 1990 se stal diákonem pro merklínský sbor. Jáhнем Korandova sboru se stal v roce 1994 a byl zde do roku 2003. Během své služby dostudoval teologickou fakultu a stal se farářem. Roku 2003 přijal nabídku stát se farářem v Kloboukách u Brna.

5.5.1 Osobnost Lud'ka Korpy

Pamětníci reflektují Lud'ka Korpu jako jáhna, který ve svých kázáních poukazoval na problémy své doby. Šlo o velmi aktivního mladého člověka, který chtěl vnést do sboru nový dech, jenž přicházel s porevoluční dobou.

Jeho aktivita se dá dokázat tímto příkladem, který mi popsal sám pan farář Luděk Korpa: Brzy po svém příchodu, ještě jako řadový člen, se začal podílet na životě sboru. Jelikož vždy inklinoval ke skautingu, který zažil ve své obnovené formě v 60. letech, nabídl sborové mládeži možnost podnikat výlety ve skautském duchu. Brzy se k nim přidala „Mládež“ z Chrástu a „Mládež“ ze salesiánského sboru, které se nazývají „kavalíři“. Měl podporu faráře Václava Diviše, který měl svůj starokatolický sbor v Horním Krušci. Václav Diviš jim zajišťoval volné prostory od místních, ve kterých si mohli uspořádat letní tábory. Nutno na závěr dodat, že za tyto akce nikdy nepřišel ze strany státu žádný postih.

5.5.2 Vznik plzeňské Diakonie

Již při své diákonické službě v Merklíně založil Luděk Korpa při místním sboru samostatné středisko diakonie⁷⁸ s názvem Diakonie Radost. Při našem rozhovoru dodal, že šlo o skutečný „husarský kousek,“ neboť merklínský sbor byl dle jeho slov „naprosto zdevastovaný“ a skutečnost, že k němu bude náležet diakonie, byla nepředstavitelná, přesto proveditelná. Během budování diakonie se stal Luděk Korpa členem dozorčí rady Diakonie Českobratrské církve evangelické.

Po svém příchodu do Korandova sboru v pozici jáhna začal Luděk Korpa pomýšlet na vytvoření diakonie i v Plzni. Sbor se však k jeho plánům stavěl odtažitě. Důvod byl jasný: Právě obdržel do své správy sborové domy, které musel zrekonstruovat, tudíž nechtěl pouštět finance do mimosborových aktivit.

Nakonec však staršovstvo souhlasilo a poskytlo Korpovi místo ve sborovém domě v Prokopově ulici. Na pomoc měl mnoho dobrovolníků z řad psychologů, psychiatrů anebo pouze obyčejných členů sboru, kteří chtěli pomoci. Brzy se k plzeňské Diakonii přidalo

⁷⁸ Jde o charitu, které spadá pod Českobratrskou církev evangelickou. Svou tradici má již od konce 19. století. Obnovena byla 1. června 1989.

středisko Open House, které mělo misijní povahu. V tomto centru se angažoval chrástecký evangelický farář Karel Šimr.

Luděk Korpa velmi často cestoval do zahraničí, zvláště pak do Nizozemí či do Švédska, kde se seznámil se středisky YMCA⁷⁹, která pod sebou měla SOS centra. Právě díky zahraničním stykům se naučil, jak efektivně vést taková střediska. Do té doby vznikly všechny projekty tak říkajíc „na koleni.“ Od středisek YMCA se nechal se inspirovat a založil při plzeňské Diakonii také SOS centrum, které pomáhalo rodinám s dětmi v náročné životní situaci. Brzy se toto centrum přejmenovalo na SOS centrum Archa. Toto centrum dostalo na konci 90. let darem faru v Hostouni, kde mohly děti trávit letní tábory prostřednictvím zájezdů, které SOS centrum Archa pořádalo.

Diakonie Českobratrské církve evangelické v Plzni měla vždy podporu od církve, od města Plzně, ale i od jihokorejských presbyteriánů, se kterými měl Luděk Korpa styky. Zvláště pak od misijního faráře pana Li, který poskytoval faráři Korpovi jak finance, tak rady.

Kromě Plzně byly Diakonie ještě v již zmiňovaném Merklíně, ale také v Rokycanech. Všechny tyto Diakonie se dne 1. září 2001 sloučily pod jednu organizaci s názvem: Diakonie Západ. Se sloučením se změnil název SOS centra Archa na nový název: Archa pro rodiny s dětmi.

Pan farář Korpa se podílel ještě na jednom plzeňském středisku sociální povahy. Roku 1997 pomáhal vybudovat spolu s dalšími plzeňskými církvemi, hlavně však s církví katolickou, Hospic u svatého Lazara. Korandův sbor se tedy může pyšnit tím, že stál u zrodu jednoho z nejdůležitějších plzeňských sociálních středisek. Dodávám, že v Hospicu u svatého Lazara se angažovala i manželka Pavla Pellara paní Radmila Pellarová.

Dnes převzaly veškerou iniciativu nad hospicem dobrovolnické organizace, město Plzeň a římskokatolická církev.

5.5.3 Sbor během devadesátých let

Podobně jako u pana faráře Klimeckého vytvořím i u podkapitoly týkající se faráře Ludka Korpy reflexi toho, jak Korandův sbor prožíval novou demokratickou dobu. Při rozhovoru s panem Korpou jsme na toto téma narazili a domnívám se, že by nebylo na škodu se krátce o této problematice zmínit.

⁷⁹ Světové křesťanské sdružení mladých lidí.

Již v podkapitole s názvem: Odchod farářů Pavla Pellara a Daniela Matějky, která patří k podkapitole o panu faráři Matějkovi, jsem uvedl reflexi pana Jana Esterleho, která se týkala nové doby a toho, jak ji sbor vnímal. Pan farář Korpa mi sdělil, že s novou dobou padla potřeba „schovávat se“. Mnoho členů sboru ale takto prožilo život. Korandův sbor byl skoro až ghetto, které žilo samo pro sebe. Členové se navzájem velmi dobře znali. Jejich rodiny pořádaly společné výlety. Děti chodily do jedné „Mládeže“. Starší se setkávali při sešlosti „Třicátníků“. A každý byl vítán na Biblických hodinách s hostem. Po roce 1989 se však umožnilo, aby mohl sbor žít i mimo svůj kostel. Starší členové toto chápali, nebyli proti tomu, avšak chtěli se zaměřit hlavně na problematiku sborových domů, které sbor dostal zpět od státu. Iniciativy otevřít sbor veřejnosti se musela chytnout mladší generace – jedním z kroků byla právě zmiňovaná Diakonie.

S koncem perzekuce náboženských postojů státem se do sboru vrátilo mnoho členů. Přišlo také několik nových. Nebylo výjimkou, že brzy se však rozhodli pro jinou reformní církev, jelikož jim českobratrské podání evangelia nevyhovovalo. Tento případ však platil i naopak – do Korandova sboru přišlo mnoho věřících z jiných církví. Nové možnosti však s sebou přinesly utlumení společenských tradic Korandova sboru. Členové se začali individualizovat. Lidé chtěli víkendy trávit se svou rodinou na výletech, o prázdninách jet do zahraničí, už docházela iniciativa vytvářet nějaké sborové aktivity. V devadesátých letech také postupně odeznívaly Biblické hodiny s hostem. Pan farář Korpa řekl doslova: „*Zkrátka staré způsoby přestaly oslovovat lidi.*“

5.5.4 Návrat Pavla Pellara (farářem od roku 1998 do roku 2001)

Když pan farář Freitinger onemocněl rakovinou, která postupovala velice rychle, nevěděl nikdo ze členů sboru, co bude dál. Právě kvůli svému zdravotnímu stavu se rozhodl pan farář Freitinger k odchodu do invalidního důchodu. Stalo se tak 5. července 1997. Luděk Korpa byl tak na celý sbor sám. Musel řešit věci s ním spojené, dále měl na starost Diakonii a od roku 1996 učil na Církevním gymnáziu latinu a religionistiku. Je tedy jasné, že toto všechno se nedalo stíhat. Proto se 1. dubna 1998 vrací Pavel Pellar z výslužby, do které šel 1. října 1997 po šestileté službě v Rokycanech.

Pavel Pellar si vzal funkci prvního faráře. Staral se tak o kázání, spravoval sbor po vnitřní stránce a podílel se na řešení hospodářských otázek. Luděk Korpa si vzal na starost tu část farářské práce, která mu byla bližší, tedy vnější aktivity sboru. V takovéto situaci se nacházel Korandův sbor do roku 2001. V tomto roce Pavel Pellar umírá a do sboru přichází pan farář Miroslav Hamari.

Pan farář Korpa nevyklučuje občasné neshody s faráři Freitingerem, Pellarem a Hamarim. Tvrdí, že v Korandově sboru to bylo už od počátku běžné. Je to totiž běžné u každého sboru, který má dva faráře, jelikož se občas na některých otázkách nedokáží shodnout. Právě tyto situace vyprovokují vždy diskuzi, což zvláště za totality vedlo k vytvoření jakýchsi ostrůvků demokracie, jak zmiňoval pan farář Ondřej Pellar.

5.6 Miroslav Hamari (farářem od roku 2001) a Helena Hamariová (farářkou od roku 2003)

Po zkušenostech s konflikty mezi faráři bylo staršovstvo s vybíráním dalšího faráře opatrné. Pan kurátor Beneš mi řekl, že chtěli manželskou dvojici farářů, jelikož tato alternativa možné spory minimalizuje. Dispozice sboru by novou dvojici farářů umožňovala, jelikož Luděk Korpa ohlásil, že se rozhodl k odchodu ze sboru, protože získal nabídku vést sbor v Kloboukách u Brna.

Na manžele Hamariovy upozornil pana kurátora Beneše synodní senior Smetana. Pan farář Hamari sloužil toho času v Ratiboři u Vsetína. Jeho žena Helena mu tam vypomáhala. Pan Beneš při našem rozhovoru zmínil, že už při prvním setkání s panem farářem Hamarim měl jasno, že jej bude chtít za prvního faráře.

Miloslav Hamari nastoupil do sboru v roce 2001. Sloužil tedy ještě dva roky s Luděkem Korpou, který odešel k datu 31. června 2003. Helena Hamariová se stala farářkou sboru 1. října 2003. Je tedy první ženou farářkou v Korandově sboru.

5.6.1 Osobnost Miroslava Hamariho a Heleny Hamariové

Paní farářka Helena Hamariová má stejně jako její muž za sebou studia v Praze, ale i ve Švýcarsku. Navíc absolvovala teologický seminář v Kalifornii v USA. V roce 1996 byla vikářkou v obci Hošťálková u Vsetína a poté vypomáhala manželovi v jeho sboru v Ratiboři u Vsetína. Po příchodu do Plzně roku 2001, kdy se z jejího muže stal první farář, byla do roku 2003 sborová sestra. Už od svého příchodu do Plzně se angažovala ve sboru. Založila Rodičovský klub, který sdružuje rodiče s dětmi od 0 do 3 let. Dlouhou dobu nesl název mateřský, avšak později začali chodit na mateřskou dovolenou i mužští členové sboru, tudíž se tento klub přejmenoval. Dále zaštituje Klub seniorů, kde jsou lidé ze sboru, ale i mimo něj. Členové si sami vytváří program podle svých zájmů.

Dle paní Hamariové je o tyto dva kluby větší zájem, než o Biblické hodiny. Vysvětluje si to tím, že dnešní lidé chtějí spíše společenství a individuální pastoraci než zamýšlení se nad texty z Bible. Nechtějí se zavazovat k církvi, chtějí ale s církví být. Jako příklad uvádí svatby:

Poslední dobou chce čím dál více snoubenců oddat knězem, ačkoliv nejsou členy církve. Chtějí však, aby jejich svatba měla důstojnost, kterou díky farářům získá.

Dle pana Řezníčka je paní farářka Hamariová kazatelsky bližší spíše starším členům sboru, jelikož je její výklad Bible jednodušší, tedy lépe pochopitelný, na rozdíl od pana faráře Hamariho, který svá kázání vede velmi filozoficky a potrpí si na detailech. Pan Beneš se mi svěřil, že dle jeho názoru je Miloslav Hamari nejliberálnějším ze všech farářů a jeho kázání jsou mu nejbližší. Miroslav Hamari je nejen prvním farářem sboru, ale také senior Západočeského seniorátu. Konkrétně od 16. ledna 2011. Dále vede sborovou „Mládež“ a administruje sbor v Dolní Bělé.

5.6.2 Současnost a budoucnost Korandova sboru

Osobnostní otevřenost obou farářů se projevuje i ve vedení sboru. Spolu se svojí manželkou se pan farář Hamari snaží sbor otevřít veřejnosti. Chtějí, aby se sbor zapojil do veřejného dění. Proto se v posledních letech rozhodlo, že s opravou varhan se stanou prostory kostela vhodným místem pro pořádání koncertů různých hudebních žánrů. Helena Hamariová se také velmi podílí na plzeňské ekumeně – snaží se tedy komunikovat a postupně spojovat všechny plzeňské věřící.

Ve sboru skončila tenze, která nastala po navrácení bytů. Když se totiž sboru vrátily zpět, nešlo zrovna o šťastný návrat. Byty i celé sborové domy byly v žalostném stavu, ale hlavně nikdo ze členů sboru nevěděl, jak s byty zacházet. Již nikdo nebyl pamětník doby, kdy sbor plnil i funkci domovníka. Pan Beneš vzpomíná, jak se nejdříve pokusili starat se o byty jakožto sbor sami. Pan farář Ondřej Pellar mi řekl, že v té době se v této problematice velmi angažoval člen sboru Jiří Poláček. Později však staršovstvo usoudilo, že není v silách sboru postarat se o byty. Bylo potřeba najít správce, který by se o ně staral. Než se tak stalo, nebylo výjimkou, že staršovstvo řešilo tento problém klidně do pozdních nočních hodin. Sbor se nakonec obrátil na externisty z firmy PRODOMIA, s.r.o.

Nyní se sbor se připravuje na konec restitučního financování, které získává od státu. Musí se připravit na okamžik, kdy bude muset začít žít sám za sebe, ze svých prostředků, které tvoří příjem z nájmu ze sborových domů a aktivní či občasné přispění věřících. Aktivních přispěvatelů je nyní 220. Jedná se o členy, kteří přispívají takzvaným salárem. Dle pana kurátora Beneše není budoucnost Korandova sboru černá, jelikož díky sborovým domům má pravidelný příjem. Hůře vidí malé sbory, které se samy neuživí a které bude muset Korandův sbor zaštit'ovat. Korandův sbor čeká tedy více práce, ale jeho svébytnost ohrožena není.

Korandův sbor má stále mnoho členů, přestože se to nemusí zdát, jelikož kostel je při nedělních bohoslužbách naplněn skoro z poloviny. Je to kvůli tomu, že se obecně vytratila potřeba docházet do kostela pravidelně. Osobní záležitosti převažují. Přesto se ale nedá říct, že věřících rapidně ubývá, pouze nedochází pravidelně. Navíc do sboru přicházejí noví, církví nezasažení lidé, kteří hledají v Korandově sboru duchovno, které v dnešním světě mizí. Pan farář Ondřej Pellar mi při našem rozhovoru sdělil, že dnes není úkolem církve kvantita, ale kvalita. Této doktríny se drží i Korandův sbor. A není to pouze záležitost dneška, však už zakladatel Korandova sboru Karel Machotka si dal jako své motto slova z Jana 6, 12: „*Seberte ty drobty, kteří zůstaly, ať nezhynou.*“

Závěr

Cílem této studie bylo zaměřit se na dějiny Korandova sboru v Plzni po druhé světové válce. Jedná se totiž o dobu, která nebyla doposud zmapována, jelikož nebyla žádná iniciativa k historickému bádání. Vedlo k tomu mnoho příčin. Byla to nálada ve společnosti. S nástupem komunistického režimu zažívala jakákoliv církev doslova boj o přežití. Českobratrská církev evangelická nebyla výjimkou, i přes fakt, že nepatřila k nejperzekuovanějším. Avšak i s touto „úlevou“ měli členové Korandova sboru na starosti jiné záležitosti, než se aktivně a pečlivě starat o svůj archiv či psát sborovou kroniku. Museli se starat o budovu kostela, kterou udržovali vlastními silami a finančními prostředky, museli být stále bdělí a svou sborovou aktivitu vést tak, aby nevzbudila přílišnou pozornost státních složek, ale hlavně museli vytvářet činnosti pro další členy sboru, díky kterým se členové mohli zrelaxovat, načerpat osobní a duchovní síly, ale hlavně se mohli dozvědět širokou škálu nových informací. Další faktor byl ten, že se během celých šedesáti let nenašel nikdo, kdo by měl chuť a odbornou způsobilost k vytvoření dějepisné studie o Korandově sboru. Samozřejmě zde byly dvě výjimky. Jednou z nich byl profesor Václav Placht, který jakožto člen Korandova sboru se zajímal o jeho dějiny, avšak nevydal žádnou monografii o dějinách Korandova sboru po druhé světové válce. Jediná kniha, ze které se mohlo čerpat, je *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Jak už samotný název napovídá, pan profesor Placht se pouze zaměřil na Plzeň a okolí, tudíž psal o Korandově sboru poměrně obecně, i když je pravda, že jsem z této publikace získal mnohé informace, i přes onen fakt, že se Korandovým sborem nezabýval do hloubky. Je totiž nutné si uvědomit, že pan profesor Václav Placht nebyl plzeňský rodák, část svého života strávil v České Třebové, a také to, že byl komunistickým režimem značně utlačován, a kromě toho, že mu bylo znemožněno učit, nemohl také pořádně publikovat. Další výjimkou

je doktor Jakub Šlouf, který ale věnoval monografii pouze stavbě kostela Korandova sboru a sborových domů – tudíž jde zase o třicátá léta dvacátého století.

Proto jsem se musel ve své práci smířit s handicapem, že jedinými zdroji mi bude literatura tehdejší doby – například životopisná kniha *Ve znamení kalicha* od Karla Machotky, zakladatele Korandova sboru či různé sborníky Korandova sboru. Dále jsem vycházel přímo z pramenů, které jsou uchovány v archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze, avšak jsou velice kusé a navíc končí rokem 1984. V této situaci mi byli největší možnou pomocí pamětníci, kteří byli vždy velice ochotní a poskytli mi svůj čas a odpovědi na mé otázky. Hlavně však oceňuji, jak bezproblémová a kvalitní spolupráce s nimi byla. Ačkoliv byly rozhovory vedeny metodou polostrukturovaného rozhovoru, jak jsem již popisoval v úvodu, vždy jsem se dozvěděl obsáhlou dávku informací, které mi pomohly v dalším bádání. Jsem také vděčný, že jsem mohl spolupracovat se širokým spektrem pamětníků – od současného faráře a kurátora přes bývalého kurátora pana Řezníčka (který mi poskytl nejvíce informací), pana Václava Malinu, který je řádový člen, avšak jelikož jde o plzeňského výtvarníka, poskytl mi vyprávění o Korandově sboru spolu informacemi o umělecké stránce kostela, po bývalého faráře pana Lud'ka Korpu či bývalého člena Korandova sboru pana Jana Esterleho, kteří mi poskytli rozhovory, které v sobě nesly jistý odstup.

Když jsem si jej vybral za téma své práce, netušil jsem, jak velkou a spletitou historii objevím. Je neuvěřitelné, s jakou intenzitou se Korandův sbor podílel na dějinných událostech Plzně ale i jiných měst či obcí, kolik významných osobností je spojeno s Korandovým sborem a kolik institucí a projektů pod záštitou Korandova sboru vzniklo. Přepokládal jsem, že dějiny sboru budou poměrně nezáživné – původně jsem si zvolil téma z důvodu architektonicky netradičního kostela. Jak jsem již zmiňoval, nevěděl jsem, jak moc byl Korandův sbor angažovaný v plzeňském dění, ale i v dění mimo Plzeň.

Problematika dějin Korandova sboru je samozřejmě mnohem hlubší než tato popsaná v mé práci. Je třeba vytvořit podrobný seznam členů a představitelů sboru v daném období. Zjistit všechny stavební úpravy kostela v průběhu let a najít další propojení, které měl v minulosti Korandův sbor s Plzní a jejími obyvateli, dalšími českobratrskými církevními institucemi či s úplně jinými církvemi. To vše by se mohlo podařit, pokud by se našel čas na uspořádání sborového archivu, který je v současné době v žalostném stavu a jehož uspořádání by si žádalo měsíce poctivé a odborné práce, ke které nemám dostatečnou způsobilost. Také je potřeba se opět začít věnovat sborové kronice, která končí v padesátých letech spolu se smrtí kostelníka Korandova sboru Čeňka Houdka, který ji pečlivě vedl.

Přesto jsem přesvědčen, že se mi podařilo dosáhnout cíle, který jsem si stanovil v úvodu, podařilo se mi vyložit dějiny Korandova sboru. A to včetně popisu stavby kostela, po kterém sbor toužil po celou dobu své existence. Před stavbou musel sbor snášet mnohá stěhování a celkovou nestálost. Spolu se stavbou kostela vznikly pod Korandovým sborem také sborové domy, které poskytly přístřeší těm, kteří jej v roce 1938 ztratili, a které slouží svým obyvatelům dodnes, i přes fakt, že byly sboru během totality odebrány a následně vráceny v téměř zdevastovaném stavu. V práci je také popsána umělecká stránka kostela. Modrý, čistý kostelní prostor, kterým se prolínají citace z Bible a jehož nejvíc signifikantní je Kristova socha, odpovídá výzdobě ostatních evangelických kostelů. Dále jsem se zaměřil na kostelní varhany a na jejich spletitou historii, která byla ovlivněna nedostatkem financí, kterým sbor za komunistického režimu trpěl. Varhany, přestože prošly mnohými nepovedenými rekonstrukcemi, jsou dnes nově opravené a poskytují sboru využití nejen v oblasti bohoslužeb, ale také, co se týče varhanních koncertů, které sbor plánuje v současnosti pořádat. Další část práce se zabývala kolumbáriem. Popsal jsem jeho stavbu, vzhled, ale hlavně jeho důležitost pro sbor. Za totalitního režimu bylo kolumbárium jedním z mála zdrojů příjmu pro sbor, a to díky různým právnickým kličkám, které zajistily, že zůstalo kostelním majetkem.

Zvláštní, avšak potřebnou odbočkou v této studii je úsek, ve kterém jsem se pokusil vyložit původ názvu sboru. Je jasné, že název souvisí s tím, že Korandové pocházeli z Plzně, proto je pochopitelné, že Karel Machotka využil jejich jména pro pojmenování svého evangelického sboru. Zajímalo mě však, jestli je sbor pojmenován po Korandovi starším anebo mladším. Názory pamětníků se různily, proto jsem musel vycházet z Machotkovy knihy, ve které píše, že jsou pro něj podstatní oba Korandové. Důvod však neuvedl. Proto jsem se rozhodl vytvořit o Korandech dva krátké životopisy. Vytvořil jsem tak podklad pro svou tezi, že Karel Machotka si vzal příklad z toho, v čem mu byli oba Korandové blízcí. Dětila je totiž od sebe celá jedna generace, každý měl odlišnou osobnost, ale oba se snažili bojovat za nápravu církve, což muselo Machotkovi imponovat, a proto se rozhodl po nich pojmenovat svůj sbor.

Hlavní cíl však byl prozkoumat posledních šedesát let, které nejsou zmapovány. Toto se mi v rámci podmínek podařilo, i když jsem již zmiňoval, že stále je potřeba se zaměřit na historické detaily výše již popsané. Rád bych v bádání pokračoval. Chtěl bych se kromě hlubšího zaměření na dějiny Korandova sboru také zaměřit na historii kazatelských stanic (jako byl například Starý Plzenec), které pod Korandovým sborem vznikly. Budou mít zajisté také zajímavou historii, která bude spojena s obyvateli obcí, ve kterých se kazatelské stanice nacházely. Hlavně by mě pak zajímal vztah obyvatel, kteří byli československého vyznání s obyvateli vyznání katolického – jak fungovaly, spolupracovaly oba sbory v dané obci. Také

by bylo vhodné zaznamenat, jak pamětníci z daných kazatelských stanic reflektují jednotlivé faráře Korandova sboru, kteří se o kazatelské stanice starali. Zajímalo by mě, zda se budou vzpomínky pamětníků z kazatelských stanic lišit od vzpomínek pamětníků z Korandova sboru.

Korandův sbor byl skutečnou anomálií, „ostrůvkem demokracie“ za totality, pomocníkem v jakékoli formě v jakékoli době, ale hlavně šlo o místo, kde mohl každý nalézt duchovní, ale i lidskou útěchu. Je dokonce možno říci, že Korandův sbor byl i plzeňským disentem, byl šířitelem myšlenek odborníků v daných odvětvích, kteří by jinak neměli možnost vystoupit, pokud jde o „Třicátníky“. V Trialozích a v Biblických hodinách s hostem se zde mohla scházet teologická inteligence v dobách největší perzekuce. Děti členů mohly trávit volné chvíle v evangelickém táboře v Chotěboři, kde je čekal nejen aktivní sportovní či hudební program, ale také poučení nejen z oblasti teologické. Po sametové revoluci se v prostorách sborových domů rozběhlo podnikání – jako příklad jsem vybral knihkupectví Úsvit. Avšak s nově nabytou svobodou zaskočil sbor fakt, že lidé v „nové době“ přestali sbor vnímat jako jedinou možnost volnočasových aktivit a na několik let opustili aktivní členství, které bylo dříve samozřejmostí u členů sboru. Dnes se však pozvolna vrací a s nimi přicházejí noví lidé. Sbor čeká podle předpovědí světlá budoucnost.

Summary

The document is primarily focused on Koranda congregation's history after the WW II. The main sources which were used were archive files, literature and oral statements of the witnesses. The oral statements are the most important sources that could have been used and most of the document is based on it because there are only few written publications about the congregation's history after the WWII.

The first chapter is concentrated on a short history of pilsner evangelists at the beginning of the 20th century. Especially the very first years of Karel Machotka's action are described here. He was a founder of the Koranda congregation in Pilsen. The problematic of pilsner evangelists during the First Republic is also described here along with a split of two pilsner churches into Western (Hus') and Eastern (Koranda's).

The second chapter is focused on Karel Machotka's life. The history of the church is described here from the beginning until the year 1954, when Karel Machotka died. He and his right hand, the vicar Stanislav Kureš, were the only ones who were serving in the church during that period. There are no preserved documents capturing the history of the congregation after Machotka's death in 1954.

The following chapter involves building of the church itself. The congregation has tried many places for their services, it took them a long time until they started building their own church and this problematic is also described in the third chapter. This problematic is followed by building of the church itself, the summary of the artistic side of the church and extensive history of the church's organ. Description of the church's columbarium is not forgotten in this chapter.

The fourth chapter describes lifes of both Václav Koranda senior and Václav Koranda junior. In this part of the document we find out the main reason why has Karel Machotka decided to name the church after them.

The main part of the document is focused on everything mentioned above. This part is chronologically sorted according to the specific priests. The chapters are also choronologically sorted. Each chapter contains a couple of subchapters. Every first subchapter contains oral statements of the witnesses who are describng each and every one of the priests. The other subchapters describe various events, especially the activities and institutions connected to the congagation.

The study created a synthesis from the oral statements of the witnesses, sources from the archive of the Synod council of Českobratrská církev evangelická and available publications. The study is creating the very first document mapping the history of the Koranda congregation after Karel Machotka's death in 1954.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Archiv Synodní rady Českobratrské církve evangelické

ASR, fond Sbory, č. inventární VA 58. Plzeň – východ 1919–1949

ASR, fond Sbory, č. inventární VA 59. Pečky 1951–1984, Písek 1950–1984, Plzeň – východ 1950–1984.

Literatura

BROŽ, Miroslav. *Církev v proměnách času 1969-1999*. Praha: Kalich. 2002. 416 s. ISBN 80-7017-697-0.

Korandův sbor 1936–2006: Sborník k 70 letům otevření kostela. Plzeň: Korandův sbor. 2006. 18 s.

KROFTA, Kamil. *Listy z náboženských dějin českých*. Praha: Historický klub. 1936. 436 s.

MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 1. díl*. Praha: Rovnost. 1952. 453 s.

MACEK, Josef. *Tábor v husitském revolučním hnutí 2. díl*. Praha: Československá akademie věd, 1955, 429 s.

MACHOTKA, Karel. *Ve znamení kalicha – před 30 lety: Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1949. 172 s.

MACHOTKA, Karel – KROFTA, Kamil – MOLNÁR, Gustav Adolf. *Korandův sbor, jeho vznik, budování, popis a otevření*. Plzeň: Českobratrský evangelický východní sbor. 1938. 31 s.

PLACHT, Václav. *Přehled dějin křesťanství naší vlasti (s ohledem na Plzeň a Západočeský seniorát)*. Plzeň: Západočeský seniorát českobratrské církve evangelické. 1988. 134 s.

Pozvání k celocírkevnímu shromáždění na památku 550. výročí manifestu vydaného Václavem Korandou starším na hoře Bzí. Plzeň: Korandův sbor. 1969. 23 s.

ŠLOUF, Jakub. *Projekt stavby Korandova sboru v Plzni 1918–1938: Českobratrský evangelický východní sbor v Plzni, Karel Machotka, Karel Kindl, Bohumír Kozák, Jan Gillar a Jaroslav Fišer*. In: KAISEROVÁ, Kristina (ed). *Nardi aristae: sborník k sedmdesátým narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international. 2007. s. 149–218. ISBN 978-80-86971-42-1.

VETTER, Jaroslav (ed). *Evangelické středisko Chotěboř: sborník ke čtyřicátému výročí otevření střediska*. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2011. 124 s. ISBN 978-80-87098-24-0.

Ústní prameny

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Josefem Benešem (současný kurátor Korandova sboru), dne 7. listopadu 2019.

Rozhovory Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Janem Esterlem, (bývalý varhaník a člen Korandova sboru), ve dnech 3. září 2019 a 5. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Miroslavem Hamarim, (současný farář Korandova sboru), dne 8. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Helenou Hamariovou (současná farářka Korandova sboru), dne 5. prosince 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Luděkem Korpou, (bývalý farář Korandova sboru), dne 26. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Václavem Malinou (člen Korandova sboru), dne 8. listopadu 2019.

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Ondřejem Pellarem (syn Pavla Pellara a farář rokycanského evangelického sboru), dne 19. listopadu 2019.

Rozhovory Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s Jaroslavem Řezníčkem (bývalý kurátor Korandova sboru) ve dnech 15. srpna 2019, 29. října 2019 a 19. listopadu 2019 za přítomnosti jeho ženy Heleny Řezníčkové

Rozhovor Lukáše VYDRY (student Západočeské univerzity v Plzni) s profesorem PhDr. Viktorem Viktorou, CSc. (vedoucí katedry českého jazyka ZČU FPE), dne 29. října 2019

Seznam příloh⁸⁰

Seznam příloh.....	57
Příloha č. 1	57
Vestibul Korandova sboru	57
Příloha č. 2	58
Kostelní místnost	58
Příloha č. 3	58
Kostelní místnost z pohledu galerie.....	58
Příloha č. 4	59
Pohled na sochu Krista	59
Příloha č. 5	59
Varhany.....	59
Příloha č. 6	60
Pohledy na modlitebnu	60
Příloha č. 7	60
Pohled na budovu Korandova sboru z Wilsonova mostu	60
Příloha č. 8	61
Vnější pohled na kostelní místnost.....	61

Příloha č. 1

Vestibul Korandova sboru

⁸⁰ Autorem fotografií je autor práce.

Příloha č. 2
Kostelní místnost

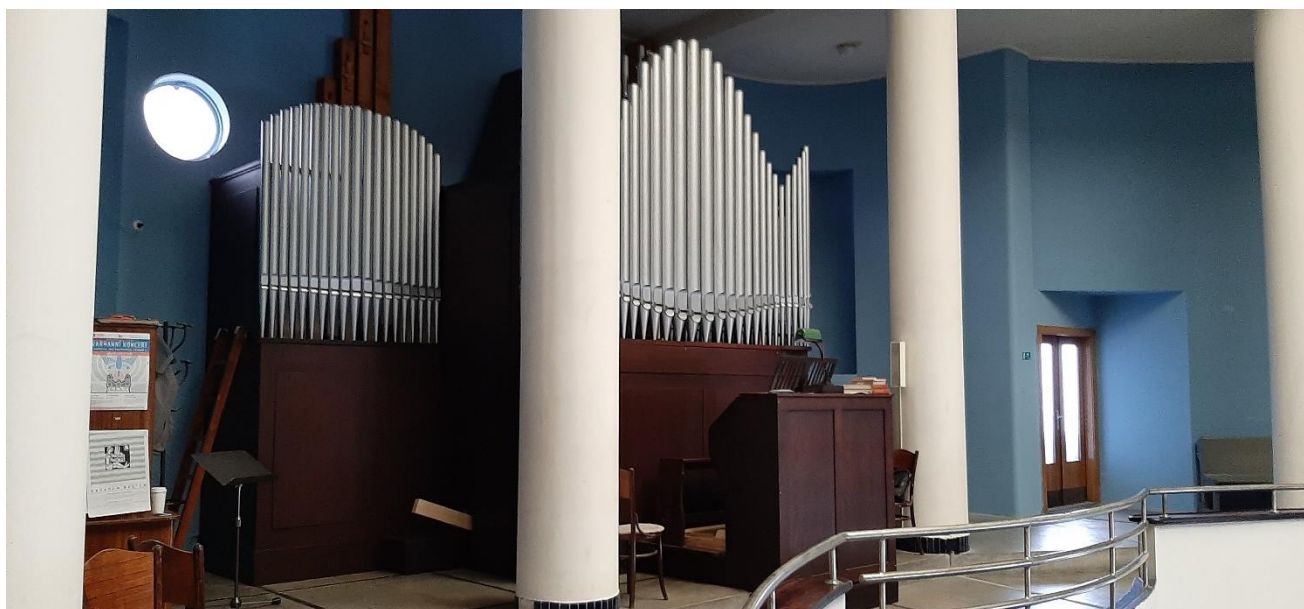
Příloha č. 3
Kostelní místnost z pohledu galerie

Příloha č. 4
Pohled na sochu Krista

Příloha č. 5
Varhany

Příloha č. 6
Pohledy na modlitebnu

Příloha č. 7
Pohled na budovu Korandova sboru z Wilsonova mostu

Příloha č. 8

Vnější pohled na kostelní místnost

